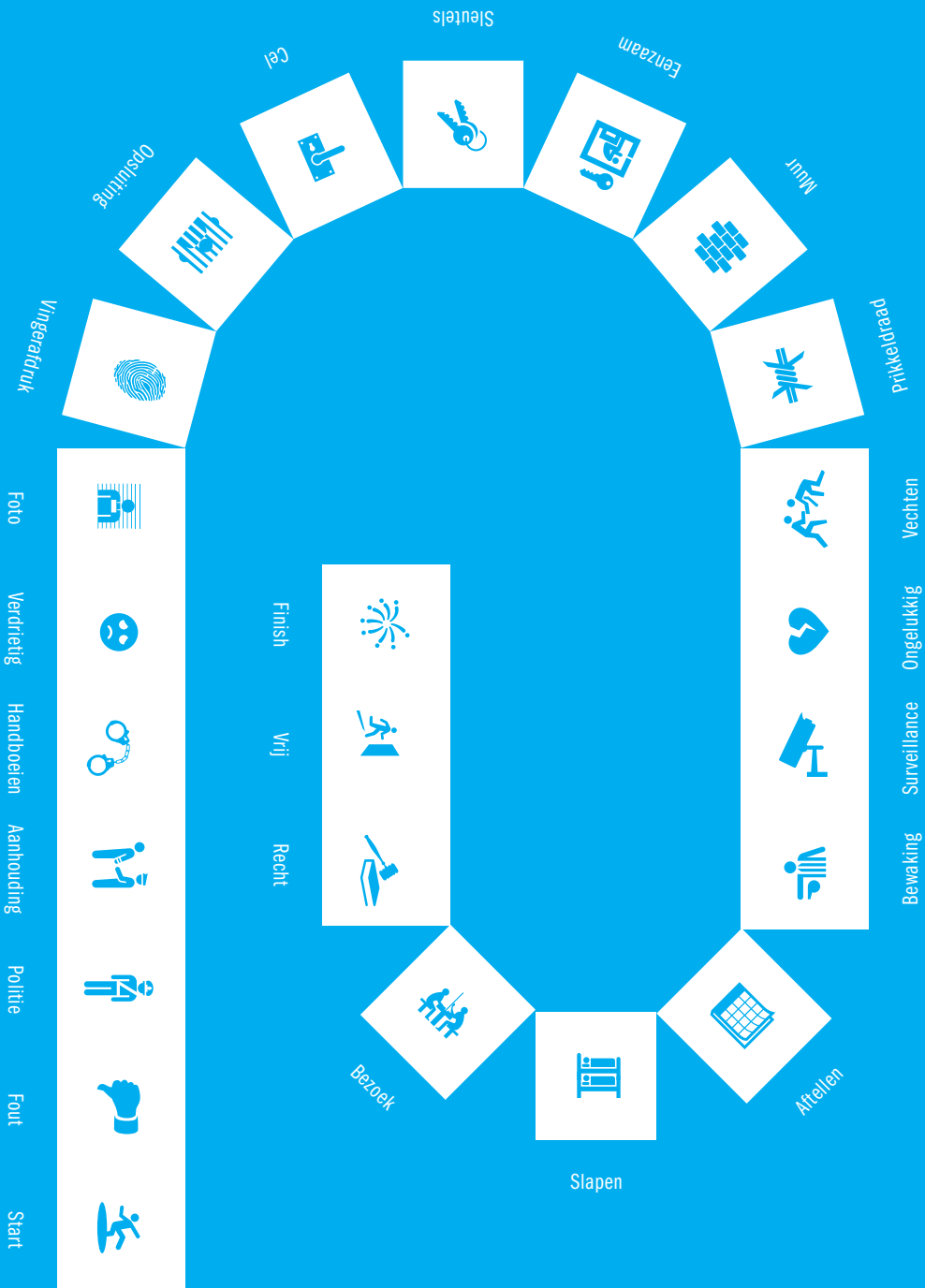

Geen kind in de cel. Een coalitie van Amnesty International, Defence for Children, Stichting INLIA, Kerk in Actie, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Stichting LOS, UNICEF Nederland en VluchtelingenWerk Nederland.

“Papa, hebben we iets ergs gedaan?”

Kinderen en ouders in vreemdelingendetentie

“Papa, hebben we iets ergs gedaan?”

Kinderen en ouders in vreemdelingendetentie

© Coalitie Geen Kind in de Cel
Januari 2014

ISBN 9789074270335

Inhoudsopgave

Introductie	4
Samenvatting en aanbevelingen	8
1. Ervaringen van kinderen en ouders in vreemdelingendetentie	13
1.1 Beleving van detentie	13
1.2 Het luikje	15
1.3 Rol van de ouder als opvoeder.....	15
1.4 Schade na de detentietijd.....	17
1.5 Als ik de baas was.....	18
2. Mensenrechtelijk kader	20
2.1 Het recht op vrijheid als mensenrechtenstandaard	20
2.2 Het belang van het kind voorop.....	20
2.3 Bijzondere bescherming voor asielzoekerskinderen	21
2.4 Detentie als uiterste maatregel.....	21
2.5 Verantwoordelijkheid ouders	22
3. Kinderen in grensdetentie	26
3.1 Beleid grensdetentie	26
3.2 Locatie: AC Schiphol is een gevangenis	29
3.3 Kinderen aanwezig bij interviews	30
3.4 Kinderrechten getoetst bij grensdetentie.	31
4. Kinderen in Vreemdelingenbewaring	35
4.1 Beleid Vreemdelingenbewaring.....	35
4.2 Het oppakken van gezinnen met kinderen.....	37
4.3 Locatie: Detentiecentrum Rotterdam is een gevangenis.....	38
4.4 Kinderrechten getoetst bij vreemdelingenbewaring	39
5. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen nog steeds maanden in de cel	42
6. Alternatieven voor vreemdelingendetentie	45
6.1 Alternatieven als pilot	45
6.2 Minimumcriteria bij de keuze voor alternatieven	45
6.3 Voorbeelden uit het buitenland	46
7. Conclusies en enkele mythes ontkracht.....	50

Introductie

Kinderen die bang zijn voor de deurbel, die in hun bed plassen terwijl ze al jaren zindelijk zijn, die nachtmerries hebben of de hand van hun ouder niet meer los durven te laten. Tientallen kinderen in Nederland raken jaarlijks beschadigd door een beangstigende, ingrijpende detentie-ervaring. Ze hebben geen straf maar zitten enkel vast omdat ze het land niet in mogen, of juist moeten verlaten.

In 2012 verbleven 70 alleenstaande minderjarige vreemdelingen¹ en 352 kinderen in gezinnen² in een cel in Nederland. Het aantal kinderen dat met hun ouders in de cel wordt geplaatst, is de afgelopen jaren toegenomen. In 2010 ging het om 227 kinderen (149 gezinnen), in 2011 om 324 kinderen (174 gezinnen).³ Nog voordat beoordeeld is of de kinderen en hun ouders in aanmerking komen voor bescherming in Nederland, kunnen zij op grond van artikel 6 van de Vreemdelingenwet 2000 (hierna: Vw) in grensdetentie worden geplaatst in het Aanmeldcentrum (AC) Schiphol. Kinderen die het land moeten verlaten kunnen voor maximaal veertien dagen in vreemdelingenbewaring worden geplaatst op grond van artikel 59 Vw.

De Coalitie Geen Kind in de Cel⁴ ziet dat de discussie over grensdetentie en vreemdelingenbewaring veelal langs politieke lijnen verloopt. De stem van kinderen die er door getroffen worden, ontbreekt in het debat. Die stem voegt dit boekje van de Coalitie Geen Kind in de Cel toe, in lijn met artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag dat vereist dat kinderen worden gehoord over ‘alle aangelegenheden die het kind betreffen’. De verhalen van kinderen en ouders, onschuldig in Nederlandse cellen, spreken boekdelen. Ze laten zien dat de gevangentijd bij kinderen hun basisgevoel van veiligheid aantast.

Ik was bang van de politie. Ik bleef steeds dicht bij mijn moeder. Ik wilde niet spelen. Ik was erg verdrietig.

Meisje, zes jaar, zat zeven dagen in grensdetentie, direct na haar vlucht uit Afghanistan.

De verhalen tonen ook dat de schade die de kinderen in detentie hebben opgelopen, nog heel lang zichtbaar blijft.

Ik schrik nog wel steeds als ik politie zie. Ik denk niet dat dat over kan gaan. Ook zwarte busjes vind ik eng.

Jongen, twaalf jaar, zat vier jaar geleden tien dagen in vreemdelingenbewaring.

Mijn zoon is gaan bedplassen na de detentie. Hij was al vijf jaar zindelijk.

Moeder van zoon van zeven jaar, zat een half jaar geleden drie dagen in vreemdelingenbewaring.

Voor deze uitgave zijn acht gezinnen geïnterviewd, vier over hun ervaringen in grensdetentie, vier over hun ervaringen in vreemdelingenbewaring. De acht gezinnen bestaan in totaal uit twaalf ouders en negentien kinderen. Daarnaast hebben advocaten van zes gezinnen die op dat moment in grensdetentie zaten met de gezinnen een uitgebreide vragenlijst ingevuld. Deze zijn ook gebruikt voor deze uitgave. Deze zes gezinnen bestaan in totaal uit acht ouders en zeven kinderen. De verhalen van de kinderen en hun ouders illustreren en onderstrepen de eerder uitgesproken zorgen van de Coalitie Geen Kind in de Cel over kinderen in vreemdelingendetentie.

Kinderen horen niet in vreemdelingendetentie.⁵ Deze praktijk moet stoppen en zou verboden moeten worden. Dat kan. In oktober 2013 kwam de Coalitie Geen Kind in de Cel met de notitie “Ik zou verbieden de deur op slot te doen”⁶ met daarin een overzicht van de juridische en beleidsmatige argumenten op basis waarvan een einde gemaakt kan worden aan de praktijk waarbij kinderen opgesloten worden omdat ze migrant of asielzoeker zijn. Ondanks het feit dat verschillende partijen zich (soms nog voorzichtig) uitspraken⁷ tegen de detentie van kinderen, werd het beleid niet aangepast.

Het beleid om kinderen op te sluiten vanwege het enkele feit dat ze (nog) niet in Nederland mogen zijn, staat op gespannen voet met het VN-Kinderrechtenverdrag. Daarin staat dat kinderen alleen opgesloten mogen worden als ‘ultimum remedium’. Omdat er voldoende alternatieven

beschikbaar zijn, is vreemdelingendetentie van kinderen nooit gerechtvaardigd.

Deze publicatie is een samenvatting en actualisatie van de eerder verschenen notitie “Ik zou verbieden de deur op slot te doen”, verrijkt met de stem van kinderen en hun ouders over hun ervaringen in vreemdelingendetentie.

Grensdetentie en vreemdelingenbewaring

Grensdetentie:

als een vreemdeling wordt vastgezet nog voordat hij verder het land is in gereisd (artikel 6 Vw).

Vreemdelingenbewaring:

als een vreemdeling in afwachting van zijn uitzetting wordt vastgezet omdat hij niet (langer) in het land mag blijven (artikel 59 Vw).

Vreemdelingendetentie:

grensdetentie en vreemdelingenbewaring.

Tekening van 7-jarige jongen uit Irak van de cel in Zestienhoven.
Midden boven: links het luikje, rechts het raam. *Het raam is zwart omdat er buiten niks te zien is.* Het luikje in de deur wordt door vrijwel alle kinderen genoemd als bron voor een onveilig gevoel. Links op de tekening het stapelbed.

Samenvatting en aanbevelingen

Kinderen, en in het bijzonder kinderen zonder verblijfsvergunning, zijn kwetsbaar. Internationale verdragen en richtlijnen erkennen deze bijzondere kwetsbaarheid en eisen van overheden hun beleid daarop aan te passen. Zowel bij het vaststellen van beleid dat kinderen kan raken als bij het nemen van een individuele beslissing over een kind, horen de belangen van het kind een primaire overweging te vormen. Detentie van minderjarige vreemdelingen is niet in het belang van het kind, maar komt desalniettemin nog steeds voor. Vreemdelingendetentie is schadelijk, onnodig en dus in strijd met het VN-Kinderrechtenverdrag.

Grensdetentie

Voor grensdetentie van een gezin met minderjarige kinderen geldt na de asielpprocedure (in detentie) een maximale duur van twee weken, gerekend vanaf het moment dat het gezin ‘verwijderbaar’ geworden is na een afgewezen asielverzoek.⁸ De totale duur kan oplopen tot zeven weken. De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie houdt vast aan de noodzaak van grensdetentie ‘om tegemoet te komen aan het grensbewakingsbelang’.⁹ Van een noodzaak tot detineren is echter geen sprake. Er zijn andere EU-landen die gezinnen met kinderen niet in grensdetentie zetten en gezinnen die over land reizen worden ook niet in grensdetentie gezet.

Vreemdelingenbewaring

Op 21 december 2013 werd het concept wetvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, gepubliceerd.¹⁰ De kans die dit voorstel biedt om tot een wettelijk verbod op vreemdelingenbewaring bij kinderen te komen, zou nu moeten worden benut. In september 2013¹¹ kondigde de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan dat het beleid rond vreemdelingenbewaring in afwachting van uitzetting voor gezinnen met kinderen wordt aangepast.¹² Zij worden niet meer in bewaring gesteld tenzij het gezin zich eerder aan het toezicht heeft onttrokken. Wanneer het gezin dan toch in bewaring wordt gesteld, dan dient dit individueel gemotiveerd te worden en kan dat voor maximaal twee weken. Dit beleidsvoornemen is echter niet terug te vinden in het concept wetsvoorstel.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen ook alleenstaande minderjarigen in vreemdelingendetentie terechtkomen.¹³ De Coalitie Geen Kind in de Cel is van mening dat wanneer kinderen bescherming nodig hebben en een gesloten plaatsing noodzakelijk zou zijn voor hun veiligheid, het aan de kinderrechter is zich hier over uit te spreken. Vreemdelingendetentie is nooit een goede plek om bescherming aan kinderen te bieden. De Staatssecretaris geeft in de brief van 13 september 2013 aan dat het beleid voor alleenstaande minderjarigen niet wordt aangepast.¹⁴

VN-Kinderrechtenverdrag

Kinderen hun vrijheid ontnemen op beleidsmatige migratiegronden, staat op gespannen voet met het ultimum remedium beginsel uit het VN-Kinderrechtenverdrag. Anders dan bij strafrechtelijke detentie is er immers sprake van een beleidskeuze om het kind wel of niet in bewaring te plaatsen. De Staat dient de rechten en verantwoordelijkheden van de ouders bij de begeleiding van hun kinderen te eerbiedigen. In detentie kunnen ouders hun kinderen niet beschermen omdat ze geen invloed hebben op de duur van en omstandigheden in grensdetentie of vreemdelingenbewaring. Uit de interviews blijkt dat bovenal de opsluiting zelf maakt dat ouders niet naar eigen goeddunken hun kinderen kunnen begeleiden.

Het Justitieel Complex Schiphol (JCS, met daarin het Aanmeldcentrum Schiphol), waar kinderen in grensdetentie verblijven en het Detentiecentrum Rotterdam, waar vreemdelingenbewaring en grensdetentie ten uitvoer worden gebracht, zijn geen geschikte locaties om kinderen onder te brengen. Het zijn gevangenissen. De kinderen zijn er bang en voelen zich niet veilig. Ouders en kinderen ontwikkelen er psychische klachten.¹⁵

De Coalitie Geen Kind in de Cel vindt het onaanvaardbaar en in strijd met het VN-Kinderrechtenverdrag dat er nog altijd kinderen op grond van hun verblijfsstatus worden opgesloten.

Primaire Aanbeveling

De Coalitie Geen Kind in de Cel heeft de volgende hoofdaanbeveling:

- Creëer een wettelijk verbod op grensdetentie (artikel 6 Vw) en vreemdelingenbewaring (artikel 59 Vw) bij kinderen.

Overige aanbevelingen

In afwachting van de opvolging van de primaire aanbeveling, doet de Coalitie Geen Kind in de Cel aanvullend de volgende aanbevelingen voor de periode dat in Nederland kinderen nog wel in vreemdelingendetentie terecht kunnen komen:

- Pas het ultimatum remedium-beginsel in de praktijk toe. Maak gebruik van alternatieven voor detentie. Ook voor lichtere maatregelen van toezicht en alternatieven voor detentie dient een kenbaar onderzoek plaats te vinden naar de belangen van het kind. De minst ingrijpende maatregel voor het kind en het gezin dient verkozen te worden.
- Respecteer de rol van de ouders. Plaats gezinnen met kinderen nooit in een afgesloten cel. Daar kunnen ze hun kinderen niet beschermen omdat de controle hen uit handen is genomen.
- Behoud de eenheid van het gezin. Kinderen die samen met een ouder of beide ouders in Nederland zijn, mogen nooit gescheiden worden van hun ouders tenzij dat in hun belang is.
- Verzekert dat er altijd aparte voorzieningen voor kinderen aanwezig zijn zodat ouders hun asielrelaas kunnen doen zonder aanwezigheid van hun kinderen. Zorg voor speciaal opgeleid personeel om kinderen op te vangen als de ouders in gesprek zijn.
- Schrap de uitzonderingen waarmee alleenstaande minderjarige vreemdelingen nog maanden kunnen worden gedetineerd. Vang alleenstaande minderjarigen op in pleeggezinnen of in kleinschalige locaties waar op hun specifieke problematiek toegespitste begeleiding voorhanden is.
- Verzekert dat kinderen niet van hun bed worden gelicht door de politie en in politiebusjes naar de gevangenis worden gereden.

Alternatieven

- Alternatieven voor vreemdelingendetentie moeten altijd voldoen aan het VN-Kinderrechtenverdrag.
Bij de keuze van alternatieven hoort het respect voor gezinsleven voorop te staan, kinderen gaan naar school, krijgen de gelegenheid zich

te ontwikkelen, gespecialiseerde zorg is beschikbaar en kinderen kunnen zich ontspannen en spelen.

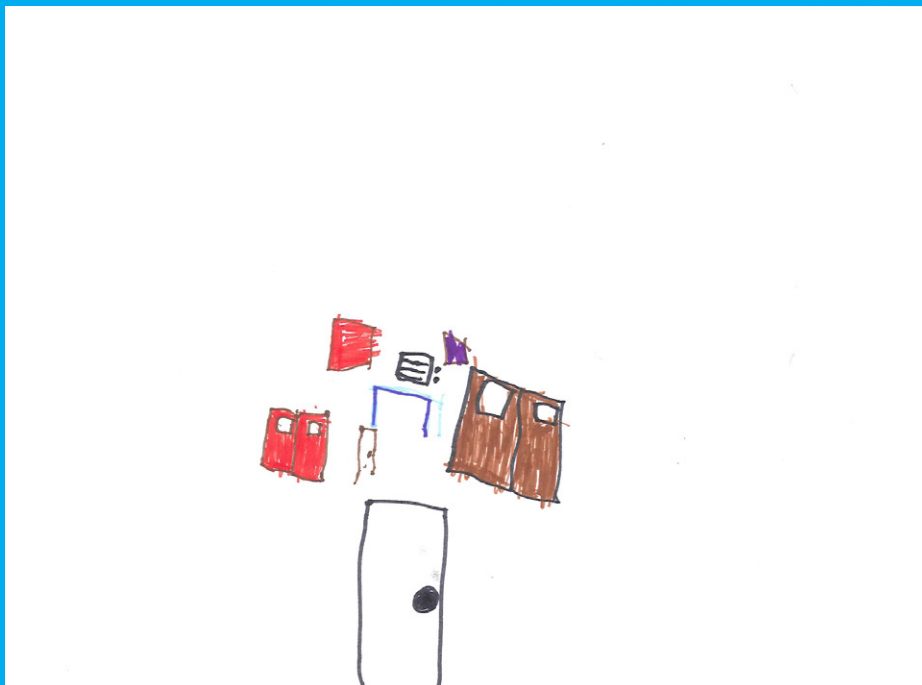
- Het alternatief voor grensdetentie op Schiphol is het gewone (open) aanmeldcentrum.

Net als gezinnen die over land Nederland binnenkomen, moeten gezinnen die via Schiphol Nederland inreizen, gebruik kunnen maken van een open aanmeldcentrum.

- Het alternatief voor vreemdelingenbewaring is individuele trajectbegeleiding in reguliere asielzoekerscentra.

Van hieruit kan het kind werken aan zijn ontwikkeling. Het centrum zou kinderen en de andere gezinsleden individuele trajectbegeleiding moeten bieden, geleid door één centrale contactpersoon voor het kind of het gezin. Deze fungeert als een spin in het web en heeft contact met alle relevante partners in het traject zoals hulpverleners, zelf- en ontwikkelingsorganisaties, juridische dienstverlening, IND, DT&V, COA, IOM en jeugdbeschermingsinstanties. Per kind wordt een analyse gemaakt van de problemen die het kind voor en tijdens de migratie of vlucht heeft ervaren en van wat het kind nodig heeft om op een waardige en ontwikkelingsgerichte wijze terug te keren. De voorbereiding op terugkeer is op maat gesneden.

Afghaanse jongen (6 jaar) die in grensdetentie zat. *De deur is dicht.*

1. Ervaringen van kinderen en ouders in vreemdelingendetentie

Kinderen opsluiten maakt grote indruk op ze. De gesprekken die de Coalitie Geen Kind in de Cel had met kinderen en ouders maken dat overduidelijk. In de volgende hoofdstukken komen na het mensenrechtelijk kader (hoofdstuk 2) de beleidsmatige en juridische aspecten van vreemdelingendetentie aan bod. De uitspraken van kinderen en ouders die specifiek gaan over grensdetentie (hoofdstuk 3) en vreemdelingenbewaring (hoofdstuk 4) zijn daar opgenomen. Dit hoofdstuk belicht allereerst de wijze waarop kinderen en ouders de detentie hebben beleefd en eindigt met de ‘directieplannen’ van de kinderen om de situatie van kinderen in vreemdelingendetentie te verbeteren.

1.1 Beleving van detentie

Kinderen ervaren hun verblijf in het detentiecentrum als een heel moeilijke en onzekere periode. Ze zijn bang en voelen zich vaak niet veilig ondanks dat ze het personeel wel vriendelijk vinden. Omdat het personeel met walkietalkies en in uniform loopt, associëren kinderen hen met politie. Dit roept angst op bij kinderen.

Toen ik door de deuren was, kwamen er steeds weer deuren. Er waren heel veel deuren. We mochten er niet uit. We konden daar alleen maar zitten. Ik moest heel erg veel denken. De situatie was helemaal dicht. We moesten bij de politie alles laten controleren. Ook onze kleren. Ze hebben alle centimeters van mijn lichaam gezien. Van mijn moeder en zusje ook, die waren in een andere kamer met een vrouwelijke agent. Ik had een mannelijke agent. Ik moest mijn kleren uitdoen. Alleen mijn ondergoed mocht ik aan houden. Ik heb niet gevraagd waarom dat moest. Het moest gewoon. Ze voelden op je hele lichaam. Ik was helemaal kapot. Wat heb ik gedaan? Dit is helemaal niet goed. Al die deuren maakten me heel boos. Ik wou die deuren kapot maken.

Jongen van dertien jaar die negen maanden geleden zeven dagen in grensdetentie zat met zijn moeder en jongere zus.

Ik was de hele tijd bang. Ik voelde me ook niet veilig in de gevangenis. Dat kwam door de angst en omdat je opgesloten zit.

Armeens meisje van veertien jaar, zat met ouders en jonger zusje twaalf dagen in grensdetentie.

De eerste nacht sliep ik in het stapelbed boven mijn moeder. Dat moest met een trapje. Maar ik was bang alleen in bed. De andere nachten heb ik bij mijn moeder beneden geslapen.

Afghaans meisje van zeven jaar, zat met haar moeder en broer zeven dagen in grensdetentie.

Voor kinderen horen boeven in de gevangenis en is het verwarrend om mee te maken dat zij als onschuldigen ook opgesloten kunnen worden.

Ik moest heel veel nadenken. Ik was heel erg bang. Maar ik dacht steeds 'we hebben niks gedaan'. Dat zei ik tegen mezelf.

Jongen van zeven jaar, zat een half jaar geleden drie dagen in vreemdelingenbewaring.

Voor mijn dochter was het niet te doen. Ze stond stijf van angst. Ze bleef maar vragen waarom we daar waren en vroeg me: 'Papa, hebben we iets ergs gedaan?' Ze had ook pijn. Ze bleef klagen over maagpijn, eigenlijk nu nog steeds. Ze durfde ook niet alleen in een bed te slapen. We hebben in hetzelfde bed geslapen.

Iraanse vader, zat met dochter van zes jaar drie jaar geleden in vreemdelingenbewaring.

1.2 Het luikje

De deuren gaan op slot en de bewakers kunnen door een luikje naar binnen kijken. Voor zowel ouders als kinderen is het ‘luikje’ op zijn minst een bron voor slapeloosheid en onrust en in het ergste geval zelfs een bron van angst.

De politie kan naar jou kijken, je kan niet terug kijken. Je kon niet zelf door het luik kijken, dat ging alleen aan de buitenkant open. Als ze de deur op slot doen, kijken ze door het luikje.

Afghaanse jongen van dertien jaar over grensdetentie.

Wat heel pijnlijk was, was dat ze ‘s avonds en ‘s morgens door het luikje in de deur checkten of we er nog waren. Ze zagen dat we er naar binnen gingen en deden de deur achter ons op slot, dus wat verwachten ze nou?

Syrische vader die met zoon van zes jaar en echtgenote dertien dagen in grensdetentie zat.

Ik denk dat mijn kinderen weinig merkten van het luikje omdat ze dan al sliepen. Maar bij mij riep het veel angst op omdat ik in China in de gevangenis heb gezeten.

Oeigoerse vader die met zijn echtgenote en twee kinderen in grensdetentie zat.

1.3 Rol van de ouder als opvoeder

Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, voor ouders om de leiding te blijven nemen als opvoeder als je zelf ook gevangen bent en niet weet waar je aan toe bent. Ook praktische zaken zoals het niet zelf kunnen koken voor de kinderen, geven ouders een ongemakkelijk gevoel in hun rol als opvoeder.

Ik vroeg asiel aan op het vliegveld. Ik had toen niet meteen door dat ik er niet uit kon. Ik vond het eten niet geschikt voor mijn kinderen en wilde ander eten kopen. Ik heb toen gevraagd of ik naar buiten kon om eten te gaan kopen en pas toen ik dat vroeg, merkte ik dat ik er niet uit kon. Toen zeiden ze me dat het een soort gevangenis was.

Hoe lang ik dan zou moeten blijven, werd me niet verteld. Uiteindelijk moest ik twee weken blijven.

Ik was erg emotioneel. Ik kon daar nauwelijks ademen. Ik heb er veel gehuild. Mijn kinderen waren er erg bang. Het was voor hen heel moeilijk. Ze wilden de hele tijd naar buiten.

Moeder van drie kinderen uit Ivoorkust die veertien dagen in grensdetentie zat.

Veel ouders die in vreemdelingenbewaring terechtkomen zijn zo overgeleverd aan hun eigen angsten dat het ze niet lukt om de kinderen gerust te stellen of af te leiden.

Ik moest steeds huilen. Ik kon de kinderen niet helpen. Mijn zoon zei op een bepaald moment dat ik moest ophouden met huilen. Hij probeerde mij te troosten.

Irakese moeder die drie dagen met twee kinderen in vreemdelingenbewaring zat.

We hadden geen keus. Het was elke dag rijst. We hadden andere dingen voor onze kinderen besteld, maar dat kregen we pas na zeven dagen. We wisten ook niet waar we waren. Pas nadat we onze advocaat hadden gesproken, wisten we dat het een soort overgangstijd was. Maar we wisten niet hoe lang het zou duren. We wilden andere kleding uit de bagageruimte en slippers om onder de douche te kunnen. Maar het lukte niet om dit uit te leggen. Na een week vonden we iemand met slippers aan en konden we daar naar wijzen en zeggen dat we deze ook wilden. De bagage van onze kinderen was ook afgenomen. Mijn jongste zoon had bijvoorbeeld twee autootjes bij zich. Die heeft hij niet gekregen uit de bagage.

Oeigoerse moeder, die met echtgenoot en twee kinderen in grensdetentie zat.

Een opvallende uitzondering vormde een Kosovaarse moeder die over een onuitputtelijke creativiteit bleek te beschikken om haar kinderen zo goed en kwaad als het ging te beschermen:

Toen we aankwamen in Zestienhoven werden we eerst heel lang in een kale cel gezet. Er was alleen een bankje. Ik vroeg mijn zoon om zijn sokken uit te doen. Daar maakte ik een bal van. Ik zei dat we naar elkaar moesten overgooien en dat wie de bal niet ving, af was. Wie

overbleef had gewonnen. Ik wilde doen alsof het een spel was, dat we daar zaten.

Ik heb heel erg mijn best gedaan dat de kinderen niet zouden voelen dat ze in een gevangenis zaten. De deur ging om half negen op slot. Dat vond ik zo'n rot geluid voor de kinderen. Ik zorgde altijd dat ze precies op dat tijdstip onder de douche stonden. En daarna zaten ze dan samen in hun pyjama voor de tv, zodat het logisch was dat we niet meer de gang op hoefden.

Ik vond het moeilijk dat je de kinderen niet kon beschermen tegen alle verschrikkelijke verhalen. Iedereen heeft daar last van angst en daar wordt veel over gepraat. Dat vingen ze dan op en stelden er vragen over terwijl wij juist probeerden onze kinderen daarvoor te beschermen.

Moeder die met twee kinderen en hun vader vier jaar geleden in vreemdelingenbewaring zat. Zie tekening op pagina 19.

1.4 Schade na de detentietijd

Kinderen opsluiten terwijl ze niets mankeren of hebben misdaan, heeft een hoge prijs. Of de detentie nu een paar dagen duurt, twee weken of nog langer, het beschadigt kinderen. Die schade is na afloop van de detentietijd ook niet zomaar verdwenen.

Mijn zoon is gaan bedplassen na de detentie. Hij was al vijf jaar zindelijk.

Moeder van zoon van zeven jaar, zat drie dagen in vreemdelingenbewaring, een half jaar geleden.

De zoon zelf vertelt dat hij na de vrijlating last had van nachtmerries:

In het begin had ik veel enge dromen. Ik droomde dat iemand ons dood kwam maken.

Eén van mijn dochters voelde zich achteraf een crimineel. Ze kon niet praten met de lerares op de gezinslocatie. Ze praatte met niemand meer. Ze snapte niet waarom ze in de gevangenis had gezeten. Mijn kinderen waren altijd erg beleefd en hadden een goede band met de

bewakers, maar desalniettemin had de periode in de gevangenis een erg negatieve invloed op ze.

Afghaanse moeder, zat met zes kinderen vijf dagen in vreemdelingenbewaring.

*Mijn dochter durft sinds de detentie niet meer alleen te slapen.
Ze kruipt bij mij in bed. Als ze slaapt, leg ik haar in haar eigen bed.
Maar als ze dan 's nachts wakker wordt, komt ze weer naar mijn bed.*

Iraanse vader met dochter van zes die drie jaar geleden in vreemdelingenbewaring zat.

1.5 Als ik de baas was..

De Coalitie Geen Kind in de Cel heeft kinderen gevraagd wat ze zouden veranderen in de centra waar vreemdelingendetentie wordt toegepast als ze daar de scepter zouden zwaaien. De deur open, was wel unaniem de reactie:

Ik zou allereerst iedereen vrij laten! (jongen, twaalf jaar).

Als ik de baas zou zijn, zou ik een zwembad bouwen, de deuren open laten en de mensen veel laten buiten spelen. (jongen, zes jaar).

Die deuren hoeven niet op slot, je kan de kamer ook gewoon open laten. Geen sloten dus! (jongen, dertien jaar).

Je moet kinderen opvangen op een plek waar ze geen stress hebben. Ik denk eigenlijk dat dat niet kan in een gevangenis. (jongen, veertien jaar).

Ik zou er een ijswinkel van maken. Dat eten kinderen graag! (meisje, negen jaar).

Terwijl haar moeder vertelt dat ze haar kinderen onder de douche zette om ze het geluid van de sluitende deuren te besparen, maakte haar negenjarige dochter deze tekening (zie pagina 17).

2. Mensenrechtelijk kader

2.1 Het recht op vrijheid als mensenrechtenstandaard

‘Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning’, aldus artikel 9 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Op grond van artikel 5 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) heeft iedereen recht op vrijheid. Dat recht mag worden beperkt of ontnomen onder bepaalde omstandigheden, met het oog op uitzetting of in het kader van toegangsweigering. Iemand's vrijheid mag echter alleen worden ontnomen wanneer dat echt niet anders kan. Het is een ultimatum remedium: een uiterste middel. Dit volgt uit internationale mensenrechtenstandaarden die uiteraard ook op kinderen van toepassing zijn.

2.2 Het belang van het kind voorop

Artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna IVRK of VN-Kinderrechtenverdrag) verplicht Nederland om bij alle aangelegenheden waarbij een kind betrokken is, de belangen van dat kind voorop te stellen. Het belang van het kind dient op basis van artikel 3 IVRK individueel te worden onderzocht.¹⁶ Het IVRK is een holistisch verdrag. Artikel 3 IVRK dient dan ook ingevuld te worden aan de hand van de andere rechten uit het Verdrag.¹⁷

Voor elk kind, dus ook voor minderjarige asielzoekers en migranten, is de ontwikkeling naar volwassenheid de essentie van het kind-zijn. Het recht op bescherming van de ontwikkeling is neergelegd in artikel 6 lid 2 IVRK. Bij vreemdelingen is die ontwikkeling per definitie – veelal abrupt – verstoord door de vlucht of migratie naar Nederland. Een kind opsluiten enkel op grond van zijn verblijfsstatus, verstoort die ontwikkeling nog verder.

Het verblijf in een gesloten omgeving heeft altijd impact op minderjarigen. De VN schrijft in een studie over geweld tegen kinderen dat onderzoek aantoonde dat het opsluiten van kinderen hun gezondheid en ontwikkeling kan schaden en soms tot onherstelbare schade leidt.¹⁸

Mijn zoon kan vaak niet slapen. Sinds de detentie is hij vaak agressief. Hij klaagt over 'iets in zijn hoofd', maar hij kan het niet goed uitleggen.

Moeder over zoon van zes jaar, die een jaar geleden dertien dagen in grensdetentie zat.

Uit jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) volgt dat artikel 3 IVRK de bestuursrechter verplicht om bij ieder besluit aangaande een kind na te gaan of het bestuursorgaan zich 'voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind'.¹⁹ In de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie EU legt 'het belang van het kind' meer gewicht in de schaal dan in de nationale jurisprudentie.²⁰

Bij de overgrote meerderheid van de gezinnen die in detentie verblijven, ontbreekt in het besluit een belangenafweging en motivering om hen in een cel te plaatsen. Dit is in strijd met artikel 3 IVRK. De Afdeling oordeelde op 13 mei 2013²¹ dat voorafgaand aan de inbewaringstelling van gezinnen met minderjarige kinderen een concrete afweging dient plaats te vinden over het toepassen van de maatregel in relatie tot de belangen van het gezin. Het dossier dient uit een oogpunt van kenbaarheid - en daarmee toetsbaarheid - stukken te bevatten die uitdrukkelijk blijken geven van de verrichte belangenafweging en de reden waarom niet kan worden volstaan met een minder dwingende maatregel.²²

2.3 Bijzondere bescherming voor asielzoekerskinderen

Kinderen die op de vlucht zijn en asiel aanvragen in een ander land hebben recht op 'passende bescherming en humanitaire bijstand' (artikel 22 IVRK). Het VN-Kinderrechtenverdrag erkent kinderen die elders asiel aanvragen als een kwetsbare groep met bijzondere rechten. Het EHRM past artikel 22 IVRK toe in zaken die gaan over kinderen in vreemdelingendetentie.²³

2.4 Detentie als uiterste maatregel

Artikel 37 IVRK²⁴ stelt dat de vrijheidsberoving van kinderen alleen mag worden ingezet als uiterste middel en dan voor de kortst mogelijke duur. Kinderen hun vrijheid ontnemen om migratierechtelijke redenen staat per definitie op gespannen voet met het ultimatum remedium-beginsel.²⁵ Anders dan bij strafrechtelijke detentie is immers sprake van een beleidskeuze om de minderjarige wel of niet in bewaring te plaatsen. In het strafrecht besluit

een rechter of detentie noodzakelijk is na een veroordeling van de jongere, in het bestuursrecht toetst de rechter marginaal en achteraf of de detentie rechtmatig is opgelegd.

Ik heb op tv andere gevangenen gezien. Die zijn wel erger dan waar wij zaten. Maar wij horen niet in een gevangenis. Daar zitten mensen die iemand vermoord hebben. Ik heb dat tegen niemand gezegd, maar ik moest daar wel veel over nadenken. Voor hen snap ik het wel dat ze je vast zetten omdat je anders wegloopt misschien. Voor hen is het goed dus maar voor mij was het niet goed. Ik dacht de hele tijd: 'we hebben niks gedaan'. Dat zei ik dan steeds tegen mezelf.

Jongen van zeven jaar, zat een half jaar geleden drie dagen in vreemdelingenbewaring.

De toetsing aan artikel 37 en 3 IVRK vereist een belangenafweging voorafgaand aan de detentie waarbij de belangen van kinderen zwaar wegen en bekeken moet worden of er met een lichter middel kan worden volstaan.

2.5 Verantwoordelijkheid ouders

De Staat dient op grond van artikel 5 IVRK de rechten en verantwoordelijkheden van de ouders te eerbiedigen ten aanzien van de begeleiding van het kind. Door kinderen met hun ouders op te sluiten ontnemt de Nederlandse overheid ouders de verantwoordelijkheid over hun kinderen.

Bij het opsluiten van gezinnen wordt de ouders soms de keuze gegeven om hun kinderen ergens anders onder te brengen. De Nederlandse overheid vindt dat de ouders er daarom zelf verantwoordelijk voor zijn als ze ervoor kiezen hun kinderen bij zich te houden in de gevangenis. De Coalitie Geen Kind in de Cel vindt dat je ouders niet voor de onmogelijke keuze mag plaatsen om de kinderen bij zich in de cel te houden, of hen bij vreemde mensen in vrijheid te laten leven. De detentie is voor alle gezinsleden een moeilijke tijd, de ouders en kinderen hebben elkaar dan juist hard nodig. Ook zijn ouders bang om uitgezet te worden zonder hun kinderen.²⁶

Een vader die is geïnterviewd voor deze uitgave werd eerst alléén drie maanden in vreemdelingenbewaring geplaatst. Daarna werden ook de moeder met twee kinderen opgepakt. Ook de drie maanden dat vader alleen was opgesloten, heeft een schadelijke impact gehad:

Ik merk dat vooral mijn dochter erg last heeft van angst. Misschien nog meer van die drie maanden dat ik alleen vast zat. Ze wil altijd weten wat ik ga doen als ik weg ga, ook wanneer ik thuiskom. Als ik dan later kom, sms't ze of ze belt en zegt dat ik onmiddellijk moet komen omdat er iets ergs is. Dat is nu al bijna vier jaar zo. Ik heb van alles geprobeerd. In het begin door haar heel veel gerust te stellen, maar later heb ik ook geprobeerd om wat afstand te nemen, zodat ze ook weer zelf iemand zou durven zijn. Maar niks helpt, ze verliest me geen seconde uit het oog.

Vader over dochter van negen jaar.

Ik was op zoek naar veiligheid en vrijheid en belandde in een onveilige en onvrije situatie

In Afghanistan heb ik me 21 jaar ingezet voor de rechten van vrouwen en meisjes. Ik gaf les over mensenrechten. Ook onder de Taliban. Natuurlijk was dat gevaarlijk. Daarnaast werkte ik als gynaecoloog en heb honderden kinderen op de wereld gezet. Ik was drie maanden zwanger toen ik met mijn zoon van dertien en mijn dochter van zeven jaar in de gevangenis op Schiphol belandde. In Afghanistan heb ik mijn man en drie kinderen moeten achterlaten. De reisagent kon maar voor drie mensen tegelijk de vlucht regelen. Ik was op zoek naar veiligheid en vrijheid en belandde in een onveilige en onvrije situatie. In Nederland. Ik wist niet dat we daarheen zouden gaan, mij was alleen maar een veilige plek beloofd.

Ik was bang voor alle politie in de gevangenis, we zagen er wel vijftien of twintig. Mijn dochter was ook ontzettend bang. Ze moest steeds huilen. Ze was bang dat de politie ons zou slaan, zei ze.

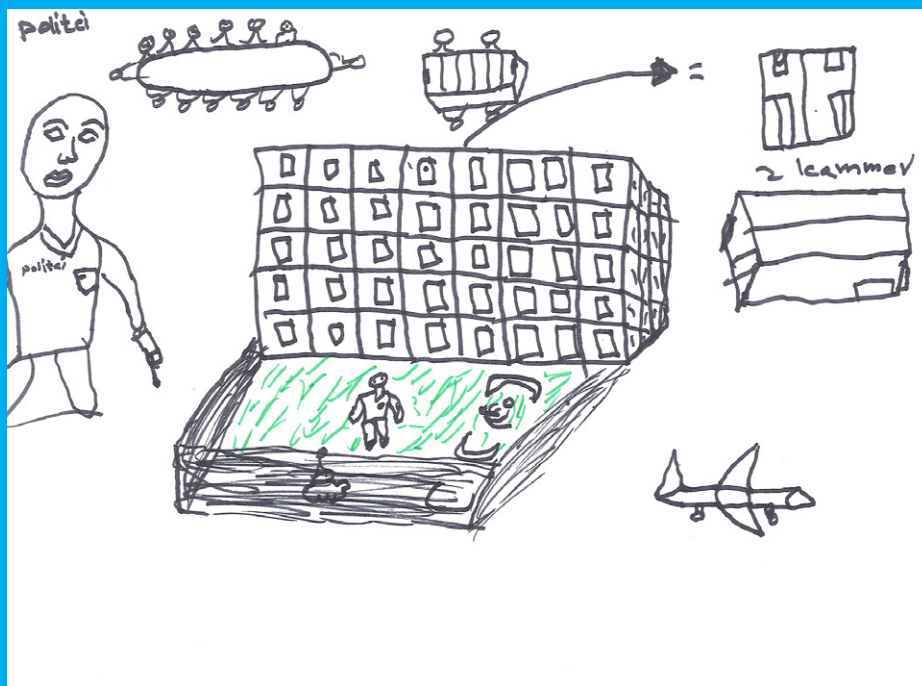
Ik was enorm gestrest door alles wat er in Afghanistan was gebeurd, het vreselijke afscheid van mijn kinderen. Maar bovenal was ik ongerust over mijn baby. Ik heb om een gynaecoloog gevraagd op Schiphol, meteen de eerste dag. Maar die was er niet. In de zevende nacht ging het helemaal mis. Ik had erge bloedingen en enorme rugpijn. Ik wist gewoon dat het niet goed zat met de baby. Ik ben ten slotte ook zelf gynaecoloog. Ik denk dat ik ongeveer vijf uur heb moeten roepen om een arts. Toen die kwam, was het te laat. Ze stelde vast dat de baby dood was. Ik ben ervan overtuigd dat dit door de extreme stress kwam.

Ik dacht steeds: ‘wat heb ik de kinderen aangedaan? Dit is heel erg. Gaan ze dit ooit vergeten?’ Ik kon de kinderen niet geruststellen. Ik was zelf veel te bang en te gestrest. Ik dacht ook steeds aan mijn baby. Ik voelde me alleen. Ik zei wel tegen de kinderen dat ik geloofde dat we snel vrij zouden komen. Ik wist helemaal niet of dat waar was.

We sliepen heel erg slecht. Dat kwam door alle stress maar vooral ook door dat luikje in de deur. Daar kon de politie altijd door heen kijken. We waren bang dat ze binnen zouden komen.

Die gevangenis op Schiphol is voor niemand goed. Voor vrouwen en kinderen is het dubbel erg. Ik kan dit nooit vergeten. Ik blijf steeds hieraan denken. In Afghanistan was ik een sterke vrouw, nu kan ik alleen maar huilen en ben ik totaal afhankelijk van anderen.

Afghaanse moeder, zat negen maanden geleden zeven dagen in grensdetentie met twee kinderen van dertien en zeven jaar. Op de achtste dag, na de miskraam, werd ze naar een asielzoekerscentrum gebracht.

Afghaanse zoon (13) van de vrouw uit het interview:

Dit was de gevangenis. Bij het stipje zaten wij, rechts zie je de indeling van de cel. Links de politie.

3. Kinderen in grensdetentie

3.1 Beleid grensdetentie

Voor grensdetentie van een gezin met minderjarige kinderen geldt na de asielpcedure (in detentie) een maximale duur van twee weken, gerekend vanaf het moment dat het gezin “verwijderbaar” geworden is na een afgewezen asielverzoek.²⁷ De overheid vindt grensdetentie noodzakelijk om de grenzen te bewaken. Volgens advocaten en hulpverleners die op Schiphol in het aanmeldcentrum werken, zijn er echter in 2013 geen gezinnen vanuit grensdetentie uitgezet naar een ander land. Zij werden vrijgelaten en kregen toegang tot Nederland, ongeacht of ze inmiddels een asielvergunning hadden of niet.

Gezinnen die via land Nederland binnenkomen, mogen hun aanvraag altijd in vrijheid afwachten, in de reguliere opvang. Het is opmerkelijk dat de manier waarop gezinnen Nederland in reizen, bepalend is voor het wel of niet detineren van kinderen. De Coalitie Geen Kind in de Cel acht dit in strijd met het non-discriminatiebeginsel zoals vastgelegd in artikel 2 IVRK.

Ik begrijp dat de IND zijn werk doet. Het is nodig om de grens te bewaken. Maar ze wisten wie we waren, we hebben paspoorten en zelfs een familieboekje waarmee we kunnen bewijzen dat we een gezin zijn. Dus waarom zou je ons gevangen zetten? En waarom dertien dagen? Kunnen die procedures niet korter? Je kunt ook niet zoveel verbeteren aan de gevangenis, ook niet voor kinderen. Want het is een gevangenis, dat is het probleem. Je zou het gewoon moeten afschaffen en mensen op dezelfde manier moeten opvangen als die over land komen.

Een kind dat over land komt is een kind. Een kind dat met een vliegtuig komt is ook een kind.

Syrische vader, die met zijn echtgenote en zesjarige zoon dertien dagen in grensdetentie zat.

De overheid houdt vast aan de noodzaak van grensdetentie ‘om tegemoet te komen aan het grensbewakingsbelang’.²⁸ Nederland zou de plicht hebben de buitengrenzen te bewaken.²⁹ Nederland moet er op grond van de Schengengrenscode op toezien dat vreemdelingen die hiervoor niet de juiste documenten hebben, het Schengengebied niet betreden.

Uit artikel 13 van diezelfde code volgt echter ook dat de toepassing van bijzondere bepalingen van het asielrecht en internationale bescherming altijd voor gaan, en dus ook het ultimatum remediumbeginsel. En uit de Procedurerichtlijn volgt dat de lidstaten (waaronder Nederland) een persoon niet in bewaring mogen houden uitsluitend omdat hij een asielzoeker is.³⁰ Het Hof van Justitie heeft vastgesteld dat de reden voor detentie in het persoonlijk gedrag van de asielzoeker moet liggen, dus niet standaard opgelegd mag worden.³¹ De Afdeling³² oordeelt dat grensdetentie (artikel 6 Vw) toch standaard mogelijk is omdat het hier niet gaat om toegangsweigering – wat niet mogelijk is bij asielzoekers omdat zij rechtmatig verblijf hebben op grond van artikel 8 Vw - maar om het ontzeggen van *verdere* toegang.³³ Nederland maakt daarbij gebruik van artikel 13 lid 1 jo artikel 5 lid 4 sub c van de Schengengrenscode waarmee mensen toegang tot het grondgebied geboden mag worden op grond van humanitaire overwegingen of internationale verplichtingen. Daarmee vervalt het argument dat grensdetentie nodig zou zijn om aan de Schengenverplichtingen te voldoen.

De Coalitie Geen Kind in de Cel meent daarnaast dat de uitbreiding van de betekenis van artikel 6 Vw door de Afdeling in strijd is met artikel 15 van de Grondwet, waarin staat dat elke vrijheidsontneming een wettelijke basis moet hebben. Omdat artikel 6 Vw spreekt van ‘toegangsweigering’ en niet van ‘verdere toegang’ ontbreekt de wettelijke basis voor grensdetentie.

Voor *alleenstaande* minderjarige vreemdelingen heeft in 2010 een beleidswijziging plaatsgevonden op grond waarvan zij niet meer in grensdetentie worden geplaatst. Dit volgde op een uitspraak van de rechtbank Amsterdam en een schouw die was uitgevoerd op grond waarvan geconcludeerd werd dat het Aanmeldcentrum een penitentiair karakter droeg en niet geschikt was voor alleenstaande kinderen.³⁴

Helaas houdt de Afdeling vol dat kinderen in *gezinnen* wel in grensdetentie vastgezet kunnen worden.³⁵ Op 22 augustus 2013 vond een schouw plaats waarbij een meervoudige kamer van de rechtbank Amsterdam een bezoek bracht aan het nieuwe Aanmeldcentrum op Schiphol. Het ging om een Afghaans gezin bestaande uit twee ouders en drie kinderen in de leeftijd van acht, tien en elf jaar aan wie (verdere) toegang tot Nederland werd ontzegd. Zij verbleven twaalf dagen in grensdetentie op JCS Schiphol.

De rechters stellen vast dat met de inrichting van het gebouw rekening is gehouden met het verblijf van gezinnen met kinderen maar dat de situatie en de omstandigheden op het JCS ‘onmiskkenbaar een penitentiair karakter hebben’.³⁶ De rechters oordelen dat de omstandigheden niet ‘dusdanig zwaar wegen’ dat een verblijf van veertien dagen voor gezinnen met kinderen ‘op voorhand ongeschikt’ zou zijn. Daarbij wegen de rechters mee dat er speel- en recreatiemogelijkheden zijn voor kinderen en dat het gezin zich van andere volwassenen kan onttrekken door op de cel te blijven.³⁷

De Coalitie Geen Kind in de Cel vindt de uitspraak teleurstellend omdat:

1. de rechters zich niet verdiept lijken te hebben in de wijze waarop de kinderen en hun ouders de detentie beleven. Door zich alleen te richten op de materiële aspecten, zoals het aantal vierkante meters ruimte, de ramen en de tafeltennistafel, hebben de rechters het belangrijkste bezwaar tegen grensdetentie over het hoofd gezien: voor kinderen en hun ouders is het een buitengewoon nare, en soms zelfs traumatiserende, ervaring om onmiddellijk na de vlucht in een cel gezet te worden. Dit aspect heeft geen kenbare rol gespeeld in de afwegingen.
2. de rechters het zich ‘terug kunnen trekken’ in de cel als een positief aspect waarderen terwijl ouders en kinderen zich daardoor extra ‘opgesloten’ voelen, ook als de deur gedurende de dag niet op slot zit. Bovendien voelen ze zich niet op hun gemak door het luikje in de deur.
3. de rechters vaststellen dat bewakers op kinderen kunnen letten als de ouders hun interview met de IND hebben. Dit strookt niet met wat hulpverleners, advocaten en tolken hebben gehoord van bewakers, tegen hen zeggen de bewakers dat ze er niet zijn om op de kinderen te passen.

Geen toestroom na afschaffen grensdetentie

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie stelt dat de ervaring in België leert dat het afschaffen van grensdetentie heeft geleid tot ‘een enorme toevloed van mensen naar Zaventem’ en dat er veel mensen zijn verdwenen uit de opvang.³⁸ Dit klopt niet met de cijfers van de Belgische immigratiedienst. In tegendeel, terwijl grensdetentie voor gezinnen in 2009 is afgeschaft, daalt het aantal mensen dat op de luchthaven asiel aanvraagt in België al sinds 2011. Het aantal gezinnen dat via de lucht naar België kwam en asiel aanvraagde, daalde van 127 in 2011 naar 120 in 2012. Van een enorme toevloed is dus geen sprake.³⁹ Dat in België veel

asielzoekers met onbekende bestemming verdwijnen, lijkt wellicht te verklaren uit een immens capaciteitsprobleem in de opvang.⁴⁰

De Coalitie Geen Kind in de Cel wijst op de ervaring met de afschaffing van grensdetentie voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Nederland. In 2001 vroegen er nog 3.654 alleenstaande minderjarigen asiel aan in Nederland. In 2011 werd de grensdetentie voor deze groep afgeschaft. In 2012 was het aantal alleenstaande kinderen dat asiel aanvraag historisch laag: 407. In de eerste maanden van 2013 (tot juli) waren dit er 218.⁴¹ Sinds de afschaffing van grensdetentie is het aantal asielverzoeken van alleenstaande minderjarige vreemdelingen dus alleen maar afgenomen. Bovendien speelde in de afwegingen rondom de afschaffing het argument dat grensdetentie nodig zou zijn vanwege het belang de grenzen te bewaken, geen rol.

3.2 Locatie: AC Schiphol is een gevangenis

Vanaf 1 januari 2013 is er een nieuw Aanmeldcentrum (hierna: AC) nabij Schiphol. Het AC is gevestigd in het Justitieel Complex Schiphol (JCS). In dit gebouw verblijven (op verschillende afdelingen) asielzoekers, vreemdelingen in afwachting van uitzetting en mensen die aan de grens zijn aangehouden op verdenking van een misdrijf.

De gezinnen moeten slapen in een cel en verblijven achter hoge muren. Het aanmeldcentrum is een groot en grijs gebouw. Op iedere hoek in het gebouw zijn beveiligers te zien en je moet heel ver het gebouw in voordat je bij de cellen bent. De kinderen ervaren het gebouw dan ook als een gevangenis. Na 21.00 uur wordt iedereen tot de volgende ochtend in de cel geplaatst.

Uit de meeste interviews die de Coalitie heeft gehouden, lijkt er vooral voor oudere kinderen nauwelijks geschikt recreatie-materiaal aanwezig te zijn op het JCS. Bovendien is de situatie voor de meeste kinderen te spannend om vrij te kunnen spelen. Doordat het kind is opgesloten, wordt het recht om kind te zijn en te spelen ontnomen.

Er was alleen speelgoed voor kleine kinderen. Voor ons was er niks.

Armeens meisje van dertien jaar dat met oudere zus en ouders tien dagen in grensdetentie zat.

Ze hadden wel een zaal. Daar mocht je ook zitten. Die was dicht. Elke dag mocht je daar zitten. De hele dag. Spelen deden we eigenlijk niet.

Jongen van dertien jaar over de recreatie in grensdetentie.

Zijn zusje van zeven zegt hierover:

Ik wilde wel spelen maar dan buiten. Ik had daar helemaal geen zin om te spelen. Ik wilde vrij spelen buiten. Ik wilde niet binnen spelen. Ik was daar erg verdrietig.

Elke dag voor hen was hetzelfde. We wisten eerst niet dat we naar de binnenplaats konden. Toen mijn man er van hoorde, is hij wel een paar keer met de kinderen meegegaan. Mijn kinderen durfden niets te doen in het centrum zonder dat we bij ze waren. Elke dag was voor de kinderen hetzelfde. Ze vroegen steeds 'waarom zitten we hier?', 'wanneer mogen we weer naar buiten?'

Oeigoerse moeder die met echtgenoot en twee kinderen van twaalf en vier jaar tien dagen in grensdetentie zat.

3.3 Kinderen aanwezig bij interviews

Er zijn wisselende berichten over de aanwezigheid van kinderen bij de interviews met de IND. Sommige kinderen wonen de interviews bij, anderen blijven in de cel. In de uitspraak van de rechtbank Amsterdam naar aanleiding van de schouw op AC Schiphol, wordt hierover opgemerkt dat beveiligingspersoneel eventueel op de kinderen kan passen wanneer de ouders hun asielgehoor hebben. Dit blijkt in de praktijk anders te liggen en is in tegenspraak met de informatie die de Coalitie ontving tijdens een bezoek aan het AC.

Mijn zoon ging mee naar mijn gesprekken met de IND. Het was heel lastig uit te leggen wat dat inhield. We hadden enorm geluk dat ze een fout maakten en een Russische vertaler regelden. Ik spreek ook Russisch maar mijn zoon niet, dus konden we alles voor hem geheim houden. Dat was echt een geluk, maar de meeste Syriërs zullen dat geluk niet hebben. Dan zullen ze een Arabische tolk krijgen en krijgen de kinderen alles mee.

Armeens-Syrische moeder over zoon van zes in grensdetentie.

Mijn kinderen waren aanwezig bij de gesprekken met IND en trouwens ook bij de gesprekken met Vluchtelingenwerk en met mijn advocaat. Het was daardoor lastig om me te concentreren. Soms heb ik ook helemaal geen antwoord gegeven op vragen. Het was erg lastig.

Moeder van drie kinderen uit Ivoorkust over grensdetentie.

3.4 Kinderrechten getoetst bij grensdetentie

Kinderen in grensdetentie vastzetten omdat ze met hun ouders asiel aanvragen en in plaats van over land via de lucht Nederland hebben weten te bereiken, is in strijd met artikel 2 IVRK. Dit verschil in behandeling kent geen objectieve rechtvaardiging.

De overheid zet gezinnen met kinderen in grensdetentie zonder individuele belangenafweging als ze via Schiphol Nederland bereiken. Op grond van de Europese richtlijnen en UNHCR Richtlijnen mogen asielzoekers die Nederland binnenkomen, niet automatisch gedetineerd worden.⁴²

De Afdeling stelt zich op het standpunt dat uit de beleidsmatige maximumduur van twee weken na de afwijzing van het asielverzoek voldoende blijkt dat rekening is gehouden met de belangen van kinderen.⁴³

Dit standpunt is in strijd met artikel 3 IVRK dat bij elke beslissing die kinderen raakt een individuele belangenafweging vergt. Bovendien is de standaard opgelegde grensdetentie in strijd met het ultimatum remedium beginsel uit artikel 37 IVRK.⁴⁴

Het AC Schiphol heeft alle kenmerken van een gevangenis en is niet geschikt om kinderen onder te brengen.⁴⁵ Zeer zorgelijk voor de ontwikkeling van de kinderen is dat hun ouders hen niet kunnen beschermen tegen de angsten die de detentie oproept (strijdig met artikel 5 IVRK: de Staat dient de rechten en verantwoordelijkheden van de ouders en familie te eerbiedigen). Zij staan machteloos tegenover de plaatsing in het detentiecentrum en weten niet hoelang het verblijf zal duren.

De ouders wordt de verantwoordelijkheid over de kinderen ontnomen omdat zij niet de beslissingen kunnen nemen, maar iemand anders voor hen bepaalt wanneer ze op cel moeten verblijven met hun kinderen.

De ouders geven aan dat ze hun kinderen niet kunnen beschermen, maar ook hun normale taken als ouder niet kunnen uitvoeren. Wanneer hun kind bijvoorbeeld 's nachts honger heeft, kunnen ze geen eten maken.

Ouders voelen zich onder druk gezet en krijgen psychische klachten in detentie.

De Afdeling stelt in verschillende uitspraken dat ouders hun kinderen juist wel kunnen beschermen en keurt daarom grensdetentie van gezinnen goed. Dat staat haaks op de gevoelens van de ouders die de Coalitie Geen Kind in de Cel heeft gesproken. Zij hebben juist het idee dat ze hun kind in deze situatie niet kunnen beschermen omdat ze zelf last hebben van angstgevoelens. Voor een kind is de angst van een ouder zeer bedreigend. De overheid ontnemt met grensdetentie de ouders hun natuurlijke en beschermende rol als opvoeder, wat in strijd is met artikel 5 IVRK.

In de uitspraak na de schouw van de rechtbank Amsterdam staat dat ouders zich kunnen onttrekken aan de andere gedetineerden door zich op hun kamer terug te trekken. Dit terwijl juist het opgesloten zijn als zo ingrijpend wordt ervaren door ouders. Van enige privacy lijkt ook nauwelijks sprake, al was het maar omdat het gezin zich voortdurend bewust is van het luikje in de deur waardoor ze onaangekondigd bespied kunnen worden.

De Coalitie Geen Kind in de Cel acht het daarnaast onaanvaardbaar dat sommige kinderen aanwezig zijn bij de gehoren van ouders in de asielprocedure. Er zijn geen aparte, passende voorzieningen om kinderen gedurende de gehoren te kunnen opvangen. Het is de vraag of ouders naar waarheid en volledig kunnen verklaren over mogelijke trauma's en mishandelingen wanneer hun kinderen hierbij aanwezig zijn. Het vertellen van pijnlijke kwesties kan schadelijke gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de kinderen en de relatie met hun ouders. Als ouders juist de ernstigste ervaringen onvermeld laten, zou dit tot een onterechte afwijzing van het asielverzoek kunnen leiden.

De praktijk leert dat gezinnen na de grensdetentie uitstromen naar asielzoekerscentra om daar de Verlengde Asielprocedure te doorlopen. De periode in detentie blijft in het merendeel van de zaken beperkt tot twee weken, maar het schadelijke effect op de ontwikkeling van de kinderen kan een leven lang meegedragen worden.

Ik wist meteen: dit is een gevangenis. Dit is heel erg erg.

Er kwamen een heleboel mensen naar onze kamer op het asielzoekerscentrum. Drie of vier agenten, twee van de COA en twee van de receptie. Mijn moeder zei dat we onze tanden moesten poetsen en op moesten schieten. Mijn moeder ging alle belangrijke spullen inpakken. Ook de knuffel van mijn zusje.

Toen we met het busje aankwamen, zag ik meteen die hele dikke deuren. Ze gingen heel erg langzaam open. Ik wist meteen: dit is een gevangenis. Dit is heel erg erg. De politie moest ook onze spullen doorzoeken en ons fouilleren. Ook de knuffel van mijn zusje moesten ze onderzoeken. Maar mijn moeder zei dat dat niet nodig was, en toen deden ze het niet. We moesten eerst heel lang wachten in een hele kale kamer. Daar was alleen maar een bankje.

Als we gingen spelen in een soort kamer, stond er altijd een beveiligder in de hoek van de kamer. Je mag niet veel. Bijvoorbeeld mocht je niet met een harde bal spelen, alleen met een sponsbal, anders zou je dingen stuk kunnen maken.

We werden ook een keer naar buiten mee genomen, dat was net misschien twintig meter buiten de gevangenis. Daar stond een oud vliegtuig. Ze hoopten dat de kinderen dat leuk zouden vinden. Maar ik vond dat niks, ik was bang dat we ook in een vliegtuig moesten.

De agenten hadden wel een keer een waterballonnenwedstrijd georganiseerd. Dat was super leuk.

Het leek wel zes weken te duren, die tijd. Maar het was maar tien dagen. Mijn zusje was heel erg bang, dat weet ik nog goed.

Je zit heel veel opgesloten. 's Morgens tot half negen en 's avonds na half negen en ook tijdens het eten mocht je niet op de binnenplaats.

Ik dacht altijd dat de gevangenen voor criminelen waren. Maar hoe kon ik er dan zitten? Het waren trouwens allemaal vluchtelingen. Er waren helemaal geen criminelen in die gevangenis.

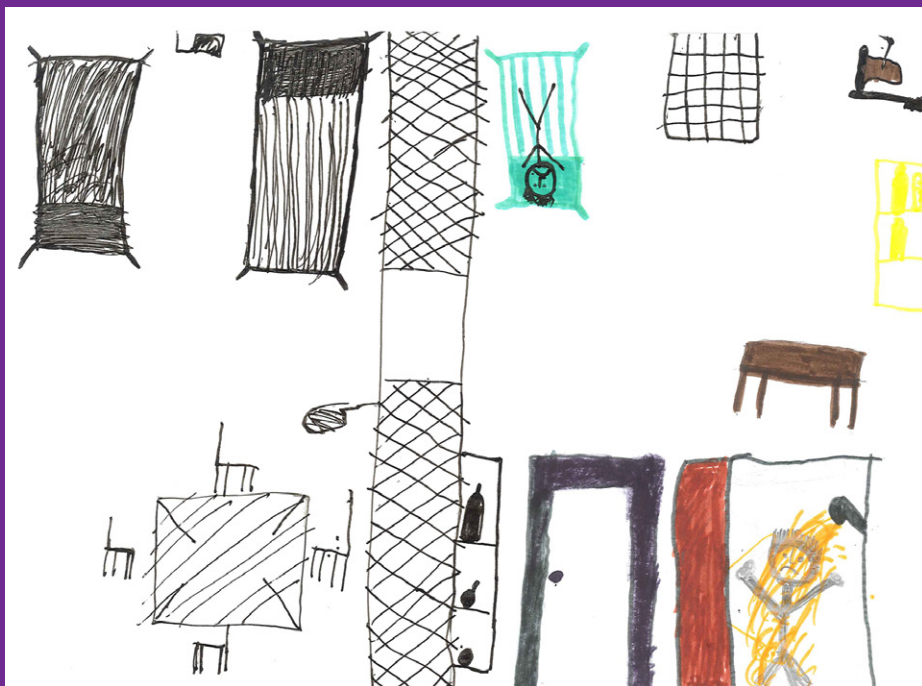
We waren heel erg bang dat ze ons in een vliegtuig zouden stoppen en naar het land van mijn moeder zouden sturen.

Ik hoorde heel vaak mensen huilen. Kinderen. Ook volwassenen. Volgens mij was iedereen daar bang om weggestuurd te worden.

Het lijkt wel alsof je veilig bent tussen de enorme dikke muren, maar het is helemaal niet veilig omdat je steeds alleen maar bang bent.

Toen we eruit waren, hebben mijn zusje en ik veel gevangenisje gespeeld. Dan sloten we elkaar op en dan zeiden we 'je mag er nooit meer uit'.

Jongen, twaalf jaar, zat vier jaar geleden tien dagen in vreemdelingenbewaring met zijn ouders en zusje van toen zes jaar. Hij maakte deze tekening over de cel waarin hij zat.

4. Kinderen in Vreemdelingenbewaring

4.1 Beleid Vreemdelingenbewaring

Op 13 september 2013 kondigde de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan dat hij in het beleid rondom vreemdelingenbewaring (artikel 59 Vw) specifiek aandacht zal besteden aan kwetsbare groepen. Gezinnen met kinderen worden voor hun uitzetting niet meer in vreemdelingenbewaring gesteld, tenzij zij zich eerder aan het toezicht hebben onttrokken.⁴⁶ Wanneer een gezin dan toch in bewaring wordt gesteld, dan dient dit individueel gemotiveerd te worden en kan dat voor maximaal twee weken.⁴⁷ De Coalitie Geen Kind in de Cel ziet deze aanpassing van het beleid positief tegemoet, maar vraagt zich af waarom dit beleidsvoornemen niet is verankerd in het wetsvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring dat op 21 december 2013 ter consultatie is uitgezet.⁴⁸ Bovendien is in de laatste wijziging van de Vreemdelingencirculaire, waarin tal van zaken rondom vreemdelingenbewaring zijn veranderd, geen enkele verwijzing te vinden naar de belofte van de Staatssecretaris om te stoppen met vreemdelingenbewaring voor gezinnen.⁴⁹

De Coalitie Geen Kind in de Cel maakt zich zorgen over de houdbaarheid van het beleidsvoornemen om vreemdelingenbewaring bij gezinnen met kinderen niet meer toe te passen omdat deze niet in concrete regels is vervat. De Coalitie ziet in het wetsvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring een uitgelezen kans om nu het wettelijk verbod over het toepassen van vreemdelingenbewaring bij minderjarigen te verankeren.

Ook maakt de Coalitie zich zorgen over de kinderen die nog wel in de cel kunnen komen omdat hun ouders zich mogelijk eerder aan het toezicht hebben onttrokken. Veertien dagen verblijf in een cel schaadt het recht op ontwikkeling van de kinderen. Bovendien stelde het *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CPT) vast dat de veertien dagen termijn vaak wordt overschreden. Het Comité roept de overheid op om de detentie van gezinnen met kinderen waar mogelijk te voorkomen.⁵⁰

Het huidige regime in vreemdelingenbewaring is gebaseerd op de Penitentiaire Beginselenwet (een strafrechtelijk regime). Disciplinaire maatregelen (zoals plaatsing in isoleercellen, fouilleren, visiteren, handboeien etc.) conform de Penitentiaire Beginselenwet gelden ook voor vreemdelingenbewaring en dus ook voor kinderen. In het concept wetsvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring wordt aangekondigd om vreemdelingbewaring onder een bestuursrechtelijk regime te brengen.⁵¹

Wanneer een gezin volgens het nieuwe beleid toch in vreemdelingenbewaring wordt gesteld, dient dit individueel gemotiveerd te worden en kan dat voor maximaal twee weken, waarbij ook aan de eisen voor bewaring voldaan dient te zijn.⁵² De Coalitie Geen Kind in de Cel is positief dat de Staatssecretaris erkent dat een individuele motivering en belangenafweging dient plaats te vinden.

In een gesprek met de Coalitie Geen Kind in de Cel gaf de Staatssecretaris aan dat sinds gezinnen in beginsel niet meer in vreemdelingenbewaring worden gezet, de gezinnen nogal eens verdwijnen als zij hebben gehoord dat ze uitgezet gaan worden. In de praktijk blijkt dat de mededeling over de geplande uitzetting inderdaad veel emoties oproept. In de uren en dagen na het bericht krijgen de mensen geen extra begeleiding. De Coalitie pleit ervoor dat in ieder geval gezinnen intensief begeleid worden vanaf het moment dat ze te horen krijgen dat ze daadwerkelijk uitgezet gaan worden.

Als het nieuwe beleid wordt doorgezet om gezinnen niet meer in vreemdelingenbewaring te plaatsen tenzij zij zich eerder aan toezicht hebben onttrokken en op basis van een individuele belangenafweging, betekent dit een verbetering, maar het is toch nog onvoldoende om de rechten van het kind goed te waarborgen. De interviews met kinderen en hun ouders die dit hebben meegemaakt laten zien hoeveel leed met de bewaring is berokkend en hoeveel schade dit oplevert. De interviews maken bovendien duidelijk dat de vreemdelingenbewaring bij deze gezinnen niet tot uitzetting leidde. Ook tonen de interviews aan dat een korte detentieperiode schadelijk is voor kinderen. Reden voor de Coalitie Geen Kind in de Cel om te blijven pleiten voor een algeheel verbod om kinderen in vreemdelingenbewaring te zetten.

4.2 Het oppakken van gezinnen met kinderen

De manier waarop gezinnen in de afgelopen jaren werden opgepakt om overgeplaatst te worden naar vreemdelingenbewaring werd door kinderen als zeer traumatisch ervaren. De kinderen op de gezinslocaties zijn bang wanneer er een busje voorbij rijdt. Vaak werden de kinderen vroeg in de ochtend van hun bed gelicht en kregen ze kort de tijd om hun spullen te pakken.

Een zevenjarige jongen schrikt maanden later nog altijd van de deurbel als die onverwacht gaat, vertelt zijn vader:

Hij schrikt enorm als de bel gaat. Gisteren belde nog laat iemand van de kerk aan. Hij riep dat ik niet open mocht doen. Hij heeft ook nachtmerries gehad.

Vader van jongen die een half jaar geleden drie dagen in vreemdelingenbewaring zat.

De jongen zelf herinnert zich nog heel precies wanneer de politie aanbelde:

Ik hoorde meteen dat het politie was. Er was al een paar keer politie aan de deur geweest. Ik was al wakker. Het was ook nog de maand dat ik jarig was. Maar ik was gelukkig al jarig geweest. Het was 30 juli. Toen gingen ze ons pakken.

Jongen, zeven jaar.

Het vervoer in de bus naar de gevangenis heeft op alle kinderen veel indruk gemaakt.

Die geblindeerde auto was eng. Je kon wel naar buiten kijken, maar ze konden jou niet zien. Contact maken met de chauffeur was moeilijk. Er zat een afscheiding tussen ons en de chauffeur. Wel zat er een soort gaatje om met hem te praten. Mijn broer moest kotsen en daarom moest ik via dat gaatje vragen of hij kon stoppen. Dat ging lastig. Maar uiteindelijk stopte hij wel.

Meisje, veertien jaar. Zat met Afghaanse moeder en vijf broertjes en zusjes vijf dagen in vreemdelingenbewaring.

4.3 Locatie: Detentiecentrum Rotterdam is een gevangenis

Detentiecentrum Rotterdam heeft een capaciteit van bijna 600 plekken in 320 cellen. Hierbinnen is een verblijfsafdeling voor gezinnen. Het detentiecentrum grenst aan de luchthaven Zestienhoven bij Rotterdam. Vanaf de zijkant van het gebouw zijn alleen donkere muren en erboven prikkeldraad te zien. Bezoek moet na controle van identiteitsbewijzen door een poort met metaaldetector. De gezinsafdeling heeft twee verdiepingen. De cellen van echtparen zonder kinderen zijn boven en de cellen van gezinnen met kinderen beneden. Voor gezinnen met kinderen kunnen cellen worden geschakeld middels een tussendeur. Als er meer dan twee kinderen zijn, slapen de ouders meestal gescheiden bij hun kinderen. Naast de gemeenschappelijke ruimte heeft de afdeling een apart speellokaal voor kinderen, een ruimte met tafels en stoeltjes, computers en spelletjes. Er is een grote luchtplaats, met speeltoestel, die vanuit de afdeling toegankelijk is. Mensen moeten op cel verblijven tijdens maaltijden (tussen 16.45 en 18.00 uur), tijdens lunchtijd (tussen 12.00 en 13.00 uur) en gedurende de nacht van (21.00 uur tot 's morgens 8.00 uur) gaan de cellen op slot. In het wetsvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring, staat dat onder het 'verblijfsregime' de vreemdeling minimaal twaalf uur buiten de cel mag verblijven. De deur zou om 22.00 uur op slot gaan.⁵³

Het gebouw is in alle opzichten een gevangenis en heeft ook die uitstraling.

De kinderen die de Coalitie Geen Kind in de Cel heeft gesproken waren niet tevreden over de omstandigheden. Ze vinden het vervelend dat ze hun eigen spullen niet mee konden nemen en dat ze alleen maar wat konden knutselen.

Ongeveer drie keer per dag mocht je uit de kamer. Dan mocht je in een zaal spelen. Maar er was helemaal geen speelgoed voor kinderen zoals ik. Alles was alleen voor grote mensen, zoals hele moeilijke puzzels. Buiten was ook niks te doen. Je kon de lucht ook niet goed zien, er waren draden boven en er was een hele hoge muur. Als je over die draden klimt, ga je dood.

In onze kamer had ik maar 1 boekje en 1 pen. Je mocht ook niks uit de zaal in je kamer meenemen dus als we opgesloten zaten kon je alleen tv kijken. Ik had ook niet zo'n zin om iets te doen omdat ik de

hele tijd moest nadenken.

Ik heb wel twee keer geknutseld. Een keer met een meneer en een keer met een mevrouw. Ik heb een hart en een bloemetje voor mama gemaakt en een groene boom voor papa. Die mensen waren wel erg aardig. Ze hadden een blauwe broek aan en een witte blouse. Dat was een soort bewaking.

Ik zei tegen die politie dat ik wilde sporten. Ik hou van voetbal. Maar de politie zei dat dat alleen was voor mensen vanaf veertien jaar. Dat vond ik stom. Kinderen kunnen juist ook heel goed sporten.

Jongen van zeven jaar, zat een half jaar geleden drie dagen in vreemdelingenbewaring.

We hadden een juffrouw. Maar het was geen echte school. Het was meer knutselen. We kregen ook chocomelk. Er was wel een speeltuin, met een muur eromheen. Er was een plein, met een hek en daarachter een muur. Je kon dus niets zien buiten het terrein van de gevangenis. Je moest altijd met een beveiligder naar buiten. Je moest vragen of ze zin hadden. Bewakers deden wel leuke dingen met je. Maar soms hadden ze geen zin. Er was ook een lokaal waar je kon spelen. We konden met een mevrouw knutselen en muziek luisteren.

Meisje, veertien jaar. Zat met Afghaanse moeder en vijf broertjes en zusjes vijf dagen in vreemdelingenbewaring.

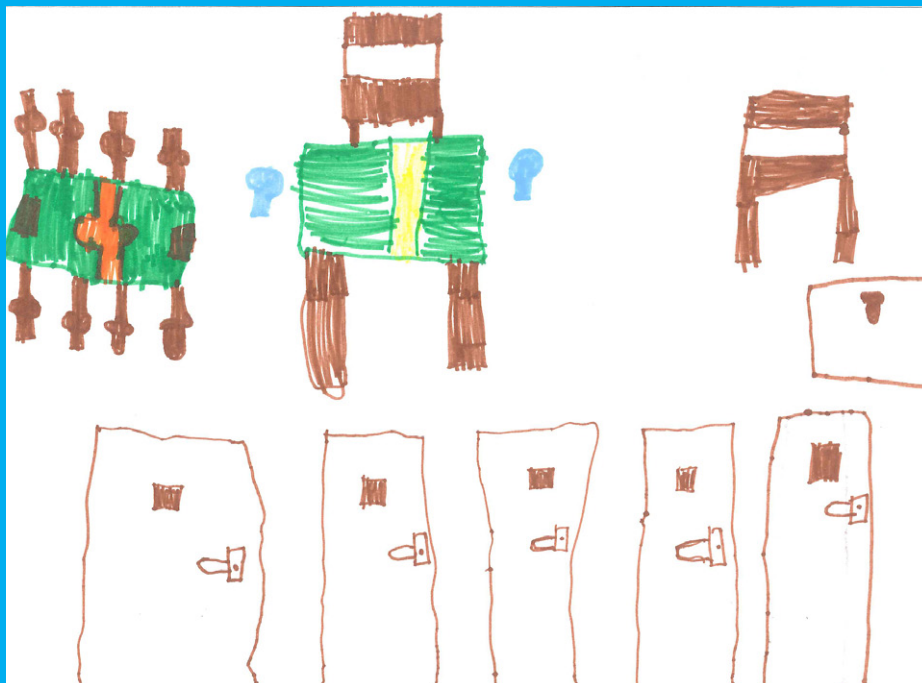
4.4 Kinderrechten getoetst bij vreemdelingenbewaring

In verscheidende Nederlandse uitspraken is voor kinderen in vreemdelingenbewaring met succes een beroep gedaan op artikel 37 IVRK. De Afdeling bepaalde op 23 mei 2012 dat ‘gezien het grote gewicht dat, gelet op art. 37, aanhef en onder b, van het IVRK en het door de minister gevoerde beleid, aan de persoonlijke belangen van minderjarige kinderen toekomt’ (...) niet viel in te zien waarom de vreemdelingenbewaring nodig was. De Afdeling woog daarbij mee dat het gezin zich ‘coöperatief’ opstelde in het terugkeerproces.⁵⁴

Ook twee weken verblijf in detentie kan de ontwikkeling van een kind schaden. In een zaak tegen Frankrijk oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat vijftien dagen vreemdelingenbewaring van een

gezin met twee kinderen uit Kazachstan voor de kinderen een schending betekende van artikel 3⁵⁵ en artikel 5⁵⁶ EVRM en voor het hele gezin een inbreuk op hun privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM⁵⁷).⁵⁸

Ondanks dat de Staatssecretaris het beleid rond vreemdelingenbewaring in positieve zin aanpast voor gezinnen, zullen er nog steeds kinderen in bewaring worden gesteld wanneer hun ouders zich eerder aan het toezicht hebben onttrokken. Kinderen mogen echter niet gestraft worden voor gedrag van hun ouders, staat in artikel 2 IVRK. Tot 27 juli 2010⁵⁹ werden uitgeprocedeerde gezinnen met kinderen op straat gezet. Voor die datum werd het gezinnen daarmee onmogelijk gemaakt om in beeld te blijven. De Coalitie Geen Kind in de Cel gaat ervan uit dat een dergelijk 'onttrekken aan toezicht' niet wordt tegenworpen. Bovendien is het zeer de vraag of een eerdere onttrekking aan het toezicht ook onttrekking in de toekomst betekent. Immers: wanneer de kinderen en ouders eenmaal in beeld zijn van de overheid en onderdak en begeleiding krijgen, houden zij zich veelal wel aan toezichtsmaatregelen. De Coalitie ziet daarom geen reden om hen op te sluiten voor hun uitzetting naar het land van herkomst. De bewaring van kinderen voor uitzetting is in strijd met artikel 3 en 37 IVRK en artikel 5 EVRM.

Een zevenjarige Afghaanse jongen tekent de gemeenschappelijke ruimte in Detentiecentrum Rotterdam. Links tafelvoetbal, in het midden de tafeltennistafel. Onderaan een lange rij deuren met slot en luikje.

5. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen nog steeds maanden in de cel

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn kinderen die zonder hun ouders naar Nederland zijn gekomen. Deze kwetsbare kinderen hebben op basis van artikel 20 IVRK⁶⁰ recht op bijzondere bescherming.

De Coalitie Geen Kind in de Cel was in maart 2011 zeer verheugd over de brief van toenmalig minister Leers voor Immigratie, Integratie en Asiel waarin hij aankondigde het gevangen zetten van alleenstaande minderjarige vreemdelingen te zullen beperken.⁶¹

In 2012 blijken er echter nog steeds 50⁶² tot 70⁶³ alleenstaande kinderen in de cel te hebben verbleven. In 2013 waren dat tot 1 december 24 kinderen.⁶⁴ Sinds 2006 worden deze kinderen ondergebracht in een speciale afdeling in een Justitiële Jeugdinrichting. Enkele dagen voor de uitzetting kunnen zij nog worden overgeplaatst naar een detentiecentrum. Daarnaast werden in 2012, 20 kinderen direct overgeplaatst naar detentiecentrum Rotterdam voorafgaand aan hun uitzetting.⁶⁵

De huidige criteria voor het opsluiten van alleenstaande minderjarigen zijn vastgesteld door de toenmalige Minister bij brief van 10 maart 2011.⁶⁶ Hij stelde dat de afweging tussen het belang van de vreemdeling om zijn vrijheid te behouden en het belang van de overheid om door toepassing van detentie zijn beschikbaarheid te garanderen vaker in het voordeel van de minderjarige vreemdeling uit moet vallen. Vreemdelingenbewaring voor alleenstaande minderjarigen mag daarom alleen nog plaatsvinden wanneer sprake is van zwaarwegende belangen voor de overheid om de beschikbaarheid van de minderjarige te garanderen. Die belangen worden benoemd als contra-indicaties die de bewaring zouden rechtvaardigen. De Coalitie Geen Kind in de Cel pleit voor opheffing van de contra-indicaties op grond waarvan alleenstaande minderjarigen nog steeds maanden vastgezet kunnen worden.⁶⁷

Dat jongeren eerder met onbekende bestemming zijn vertrokken, rechtvaardigt geen langdurige opsluiting. Wanneer ze bescherming nodig hebben, of een gesloten plaatsing noodzakelijk zou zijn voor hun veiligheid, is het aan de kinderrechter om zich hier over uit te spreken.

Kinderen die eerder met het strafrecht in aanraking zijn gekomen en hun straf hebben uitgezeten, dienen hier niet nogmaals voor gestraft te worden door in vreemdelingenbewaring te worden geplaatst.

De Staatssecretaris geeft in zijn brief van 13 september 2013 aan dat het beleid voor alleenstaande minderjarigen niet wordt aangepast en dat hij onderzoekt of de bewaring in een andere instelling dan een justitiële jeugdinrichting ten uitvoer kan worden gelegd.⁶⁸ In het conceptvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring komt hij daarop terug: “De justitiële jeugdinrichting voldoet in de ogen van de regering op dit moment het beste aan de behoeften van zowel de minderjarige vreemdeling als de overheid”.⁶⁹

Tekening van een 5-jarig meisje uit Afghanistan over haar tijd in detentie. Een hoog stapelbed is getekend en bovenaan de tekening is een lange rij van acht deuren te zien.

6. Alternatieven voor vreemdelingendetentie

6.1 Alternatieven als pilot

In 2010 riep de Tweede Kamer de regering op om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om meer gebruik te maken van alternatieven voor vreemdelingenbewaring. Eind 2011 is een viertal pilotprojecten⁷⁰ gestart als alternatief voor vreemdelingenbewaring.⁷¹ De pilot om een meldplicht met intensieve begeleiding door DT&V aan te bieden, de borgsom en de samenwerking met NGO's krijgen een vaste plaats in het palet van toezichtsmaatregelen.⁷² Voor grensdetentie zijn dergelijke initiatieven nog niet genomen.⁷³

6.2 Minimumcriteria bij de keuze voor alternatieven

De Coalitie Geen Kind in de Cel heeft een aantal minimumcriteria opgesteld die leidraad zouden moeten zijn bij het ontwikkelen van alternatieven voor het detineren van vreemdelingenkinderen.

- **Kinderen en ouders blijven bij elkaar**
Bij de keuze van alternatieven voor vreemdelingendetentie hoort het respect voor gezinsleven voorop te staan.⁷⁴
- **Kinderen kunnen zich ontwikkelen en gaan naar school**
Het VN-Kinderrechtenverdrag en het EVRM verbieden dat afbreuk wordt gedaan aan de onderwijsrechten op grond van de verblijfsstatus van kinderen en waarborgt dat de kinderen de gelegenheid wordt geboden om zich te ontwikkelen.⁷⁵ Bij de keuze van alternatieven voor vreemdelingendetentie hoort een volledige toegang tot onderwijsvoorzieningen uitgangspunt te zijn.
- **Kinderen genieten de best mogelijke zorg**
Het VN-Kinderrechtenverdrag verbiedt discriminatie van kinderen op het gebied van gezondheidszorg.⁷⁶ Voor de doorgaans kwetsbare groep van kinderen zonder verblijfsstatus betekent dit dat de beschikbaarheid van zowel medische als psychosociale zorg gegarandeerd dient te zijn.
- **Kinderen kunnen kind zijn**
Het VN-Kinderrechtenverdrag schrijft voor dat alle kinderen moeten kunnen spelen⁷⁷, zich moeten kunnen ontspannen, rust en vrije tijd

moeten hebben. Behalve een kindvriendelijke omgeving, vrijheid en speelgoed, vereist dit recht ook dat kinderen zich kunnen ontspannen.

6.3 Voorbeelden uit het buitenland

Zoals de directeur van de Internationale Detentie Coalitie (IDC), Grant Mitchell, tijdens een bijeenkomst over vreemdelingendetentie in juni 2013 zei, loopt Nederland tien jaar achter met haar huidige beleid.⁷⁸ Gebaseerd op een tweejarig onderzoek in Australië heeft de IDC een model ontwikkeld dat ingezet kan worden bij het onderzoek naar alternatieven voor vreemdelingendetentie. Aan de hand van onder andere een individuele screening en een benadering vanuit de gemeenschap zou detentie alleen nog maar als allerlaatste middel ingezet moeten worden.⁷⁹

Amnesty International heeft daarnaast verschillende alternatieven voor vreemdelingendetentie beschreven in het rapport 'Vreemdelingendetentie in Nederland: het moet en het kan anders', alternatieven voor vreemdelingendetentie.⁸⁰ In de volgende paragrafen zullen enkele voorbeelden worden beschreven van landen die laten zien dat het huidige Nederlandse beleid anders moet en kan.

België

Vanaf 2009 sluit België al geen kinderen meer op in gesloten centra. De praktijk om gezinnen die uitgeprocedeerd zijn in zogeheten terugkeerhuizen te zetten wordt nog altijd versterkt. Op dit moment zijn er al 23 woonunits en voor 2014 worden uitbreidingen met nog vijf woonunits voorzien op bestaande locaties. De personele bezetting is meer dan verdubbeld, van vier coaches vorig jaar naar negen coaches sinds oktober 2013. Het aantal gezinnen dat via de lucht naar België komt en asiel aanvraagt, is sinds 2011 gedaald.

Australië

Nadat de Australische overheid ernstige fouten had gemaakt bij twee personen die rechtmatig in Australië verbleven maar niettemin in vreemdelingendetentie terechtkwamen, is in 2005 een grootschalig onderzoek gestart naar de wijze waarop het toenmalige Australische Departement voor Immigratie en Multiculturele Zaken haar werkzaamheden uitvoerde. Eén van de uitkomsten was een ingrijpende verbetering van het nationaal casemanagement-systeem. Het beleid verschoof van dwang en

sancties voor iedereen zonder rechtmatig verblijf naar een systeem dat meer gericht is op het individu en aandacht heeft voor alternatieven voor detentie. Eerst vindt een individuele beoordeling en risico-inschatting plaats en daarna wordt een op de persoon gericht plan van aanpak ontwikkeld. Mensen die Australië via de luchthaven bereiken of al in Australië zijn maar rechtmatig verblijf verliezen omdat bijvoorbeeld hun visum is verlopen kunnen – na een *risk assessment* – in het bezit worden gesteld van een overbruggingsvisum (removal pending visa). Ook personen die na een periode van detentie niet of moeilijk uitzetbaar blijken, kunnen in aanmerking komen voor een overbruggingsvisum. Daarnaast kent Australië verschillende programma's voor kwetsbare mensen.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie geeft in zijn brief van 13 september 2013 aan dat hij zal onderzoeken wat de mogelijke voor- en nadelen zijn om casemanagement bij een NGO neer te leggen.⁸¹

Noorwegen

In Noorwegen worden asielzoekers nooit in grensdetentie geplaatst maar direct naar open opvangcentra gebracht die over het hele land verspreid liggen.

Zweden

Grensdetentie wordt in Zweden niet toegepast. Uitgangspunt is dat vreemdelingen niet verder in hun vrijheid mogen worden beperkt dan strikt noodzakelijk. Vreemdelingenbewaring komt soms voor, maar bij gezinnen wordt doorgaans alleen de vader in detentie gezet. Alleenstaande minderjarigen mogen alleen gedetineerd worden als er uitzonderlijke omstandigheden zijn.⁸² De duur van de detentie van gezinnen met kinderen is hooguit enkele dagen.

In mei 2011 betrof de Zweedse vreemdelingendetentiecapaciteit in totaal 245 plaatsen (vergelijk: Nederland 2.282 plaatsen).⁸³ In detentiecentra in Zweden zijn prikkeldraad en tralies niet toegestaan, worden vreemdelingen niet op cel ingesloten maar kunnen ze meestal wel zelf hun kamerdeur afsluiten, is alleen de buitendeur afgesloten, dragen de werknemers geen uniform, zijn zowel de buitenruimte als recreatieruimte de hele dag vrij toegankelijk en is er een sportruimte.⁸⁴

Ook in Zweden staat case-management centraal. Ieder gezin heeft een

eigen case worker die hen begeleidt en alle verschillende stappen in het proces uitlegt en met hen bespreekt.

Luxemburg

Alleenstaande minderjarigen en gezinnen met kinderen worden in Luxemburg niet in vreemdelingendetentie geplaatst. Alleen uitzonderlijke veiligheidsrisico's kunnen hier een uitzondering op vormen. Soms komt het voor dat alleenstaande ouders met kinderen 72 uur voor de uitzetting in een gesloten transit centrum worden gezet.

Deze tekening van een 9-jarig Afghaans meisje stelt haar kamer in detentie voor. Links is een grote deur met een slot. Daarnaast zijn de douche en de WC. Daaronder een tafeltje, in het midden staat het meisje zelf en boven haar is het bed met gestreepte lakens.

7. Conclusies en enkele mythes ontkracht

De Coalitie Geen Kind in de Cel hoopt dat de interviews met kinderen en hun ouders voor zich spreken: vreemdelingendetentie is pijnlijk, vaak traumatiserend en schadelijk voor de ontwikkeling van kinderen. Gezien hun bijzondere kwetsbaarheid, de gevolgen van vreemdelingendetentie en omdat er voldoende alternatieven zijn, is het detineren van kinderen nooit een ultimatum remedium. Zodoende verhoudt zich de praktijk van kinderen in de cel niet met de normen uit het VN-Kinderrechtenverdrag.

Vreemdelingendetentie is schadelijk voor kinderen, onnodig en in strijd met de mensenrechten. Er doen verschillende mythes de ronde over de noodzaak van vreemdelingendetentie. Bijvoorbeeld dat het nodig is bij wijze van afschrikwekkend effect en dat grensdetentie moet vanwege de verplichting de grenzen te bewaken. In dit concluderend hoofdstuk ontkracht de Coalitie enkele van deze mythes.

Grensdetentie: schadelijk voor kinderen en juridisch en beleidsmatig niet nodig

Voor gezinnen die rechtstreeks uit gevaarlijke situaties komen en dan op Schiphol direct in grensdetentie worden gezet, is het onbegrijpelijk waarom deze detentie nodig is. Ouders kennen het land en de regels nog niet, weten nog niet dat de politie in beginsel niet gevaarlijk is, kunnen hun kinderen nauwelijks geruststellen. De Staatssecretaris heeft tot nu toe aangevoerd dat grensdetentie nodig is om de grens te bewaken. Dit argument is praktisch, noch juridisch houdbaar. De gezinnen stromen vrijwel altijd alsnog door naar de reguliere opvang. Het door de Staatssecretaris veel gebezigde argument dat grensdetentie moet vanwege Schengen-verplichtingen, klopt niet. Asielzoekers hebben namelijk rechtmatig verblijf en mogen daarom niet buiten de grens gehouden worden.

Het argument dat het afschaffen van grensdetentie zou leiden tot een 'enorme toename' van het aantal asielzoekers is niet onderbouwd en klopt ook niet met de ervaringen in België waar grensdetentie voor gezinnen in 2009 is afgeschaft.⁸⁵ Nederland is in 2011 gestopt met grensdetentie voor alleenstaande minderjarigen en dit heeft in het geheel niet tot een

toename van het aantal aanvragen geleid.

Veel kinderen wonen de interviews bij die hun ouders met de IND hebben over hun asielrelaas. Dat is zeer onwenselijk en kan zowel de ontwikkeling van het kind als zijn of haar relatie met de ouders ernstig beschadigen.

Tot nu toe vindt de Afdeling dat ouders hun kinderen afdoende kunnen beschermen in grensdetentie. En de rechtbank Amsterdam⁸⁶ oordeelde onlangs dat de omstandigheden niet zodanig ernstig zijn dat een verblijf van maximaal veertien dagen in beginsel niet zou kunnen voor kinderen. De rechtbank heeft daarvoor gekeken naar de ramen, de spelletjes, kortom: de fysieke omstandigheden. De Coalitie Geen Kind in de Cel wijst erop dat de zwaarte in de grensdetentie ligt in de beleving en de angst, die de detentie te weeg brengt. Dit is op geen enkele wijze meegewogen in de uitspraak. De Coalitie Geen Kind in de Cel hoopt met deze uitgave juist die noot toe te voegen aan het debat. Daarnaast kan de grensdetentie langer duren als de asielprocedure in detentie moet worden afgewacht.

Vreemdelingenbewaring: zet goede voornemens om in een wettelijk verbod

Hoewel de Staatssecretaris heeft aangekondigd in beginsel te willen stoppen met de toepassing van vreemdelingenbewaring bij gezinnen met kinderen, is dit voornemen nog niet in nieuwe beleidsvoornemens vervat. Dit is des te opvallender nu er wel een wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring ter consultatie voor ligt. De Coalitie Geen Kind in de Cel ziet hierin een uitgelezen kans om een wettelijk verbod op de vreemdelingenbewaring van minderjarigen op te nemen.

De interviews met de kinderen en hun ouders die in vreemdelingenbewaring zaten, laten twee belangrijke dingen zien. Op de eerste plaats is vreemdelingenbewaring in het verleden onnodig ingezet en toont het feit dat de gezinnen nu nog in Nederland zijn dat uitzetting niet heeft plaatsgevonden. Op de tweede plaats illustreren de interviews de schade die deze kinderen opgelopen hebben door de vreemdelingenbewaring.

Goede voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat het ook anders kan. Individuele trajectbegeleiding bij terugkeer kan ervoor zorgen dat mensen op een krachtige en waardige manier het land verlaten.

Gezinnen nooit scheiden

Zowel in de discussie over vreemdelingenbewaring als die over grensdetentie is af en toe geopperd dat bij gezinnen met twee ouders, er één in detentie gezet zou kunnen worden. De Coalitie Geen Kind in de Cel is hier tegen. Allereerst heeft het kind het recht om bij zijn beide ouders te zijn. Maar ook emotioneel vraagt het een te groot offer. Zowel gezinnen die net het gevaar in eigen land ontvlucht zijn en op Schiphol asiel aanvragen, als gezinnen die uitgezet gaan worden, bevinden zich in een crisissituatie. Juist op zo'n moment willen ouders en kinderen elkaar letterlijk en figuurlijk stevig vast houden. Precies in deze situatie is de kans op psychische schade (zoals hechtingsstoornissen) groot als ze onder die spanning en met deze onzekerheid van één van hun ouders worden gescheiden.

Alleenstaande minderjarigen: een nullijn voor vreemdelingendetentie

Kinderen die zonder hun ouders vluchten en elders asiel aanvragen zijn nog kwetsbaarder dan kinderen die dat met hun ouders doen. Op tal van plekken in het vreemdelingenbeleid wordt deze bijzondere kwetsbaarheid erkend. Toch is voor deze groep kinderen de vreemdelingendetentie nog niet helemaal afgeschaft en belanden er op grond van 'contra-indicaties' jaarlijks minderjarigen op vreemdelingrechtelijke titel in een justitiële jeugdinrichting. Net zoals voor gezinnen met kinderen, pleit de Coalitie Geen Kind in de Cel ervoor dat in de aanstaande Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring een wettelijk verbod wordt opgenomen om alleenstaande minderjarige vreemdelingen in detentie te plaatsen.

Kortom: kinderen horen niet in vreemdelingendetentie.

Verwijzingen

1. Defence for Children/UNICEF Nederland, 'Jaarbericht Kinderrechten 2013', juli 2013, beschikbaar via: <http://www.defenceforchildren.nl/images/20/2260.pdf>
2. Dienst Justitiële Inrichtingen, 'Vreemdelingenbewaring in getal 2008-2012', mei 2013, beschikbaar via: <http://www.dji.nl/Organisatie/Feiten-en-cijfers/>), paragraaf 4.6.
3. Amnesty International, *Vreemdelingendetentie in Nederland: mensenrechten als maatstaf*, september 2013, p. 12.
4. De Coalitie Geen kind in de Cel, heette voorheen 'Kinderen horen niet in vreemdelingenbewaring' en bestaat uit: Amnesty International, Defence for Children, Kerk in Actie, Stichting INLIA, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS), UNICEF Nederland, Vluchtelingenwerk Nederland. In 2006 haalde de coalitie meer dan 100.000 handtekeningen op om geen kind in de cel te plaatsen op grond van het migratiebeleid. Zie hiervoor www.geenkindindec.nl
5. De term vreemdelingendetentie wordt in deze brochure gebruikt als zowel grensdetentie als vreemdelingenbewaring wordt bedoeld.
6. Vindplaats: www.geenkindindec.nl
7. Tweede Kamerlid Maij (PvdA) in het Algemeen Overleg van 3 oktober 2013: "Toch zien wij liever dat kinderen helemaal niet meer in grensdetentie terechtkomen, niet als zij alleenstaand zijn, en ook niet als zij zich met hun ouders voor asiel op Schiphol melden." *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1747, p. 16.
8. A5/3.2 Vc 2013, voorheen A6/2.7 Vc 2000.
9. Verslag van Algemeen Overleg 3 oktober 2013. *Kamerstukken II* 2013/14, 19 637, nr. 1747, p. 35.
10. In het wetsvoorstel staat wel een voorstel tot aanpassing van artikel 59 Vw. Lid 5 van dat artikel luidt in dit concept: 'Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de criteria voor inbewaringstelling en de toepassing bij kwetsbare personen'. Internetconsultatieversie gepubliceerd op 21 december 2013, p. 20.
<https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>.
11. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721.
12. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 16.
13. Zie tevens: Amnesty International, *Vreemdelingendetentie in Nederland: mensenrechten als maatstaf*, september 2013, p. 12.
14. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 16.

15. Steel, Z. e.a. 'Impact of immigration detention and temporary protection on the mental health of refugees'. In: *British Journal of Psychiatry*, 2006, Vol. 1, p. 58-64. Besproken in: C. van Os & D. Beltman (2012). 'Kinderrechten in het migratierecht'. In: M. Blaak e.a. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Defence for Children, p. 809.
16. M. Blaak, M. Bruning, M. Eijgenraam, M. Kaandorp en S. Meuwese (red.), *Handboek Internationaal Jeugdrecht. Een toelichting voor rechtspraak en jeugdbeleid op het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en andere internationale regelgeving over de rechtspositie van minderjarigen*, Leiden: Defence for Children 2012, p. 146.
17. Idem, p. 38-39.
18. Pinheiro, P. S. (Independent Expert) (2006), United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children, *World report on violence against children*, Genève: ATAR Roto Presse SA, p. 189.
19. Zie bijvoorbeeld: ABRvS 7 februari 2012, r.o. 2.3.8, JV 2012/152 en ABRvS 16 april 2013, JV 2013/329, m. nt. Beltman.
20. A.M. Reneman, 'Het Kinderrechtenverdrag krijgt tanden. Over hoe het VN verdrag inzake de rechten van het kind via het EU-recht en het EVRM binnendringt in het Nederlands vreemdelingenrecht', *Asiel & Migrantenrecht*, 2011-08, p. 349-362.
21. ABRvS 13 mei 2013, LJN CA0598.
22. Ook oordeelt de Afdeling: Voorts kan uit het beleid dat de minister ten aanzien van de inbewaringstelling van gezinnen met minderjarige kinderen voert, worden afgeleid dat de inbewaringstelling van minderjarige kinderen zoveel mogelijk dient te worden voorkomen. Uit de op de zaak betrekking hebbende stukken blijkt niet dat de minister voorafgaand aan de inbewaringstelling van de vreemdelingen heeft beoordeeld of zich feiten of omstandigheden voordoen die aanleiding geven hun overdracht met gebruikmaking van een minder belastend middel dan bewaring veilig te stellen (...)
23. EHRM 19 januari 2013, Muskhadzhiyeva e.a. tegen België, nr 41442/07, JV 2010/119 m. nt. Cornelisse.
24. Artikel 37 IVRK: De Staten die partij zijn, waarborgen dat: (a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar; (b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur (...).
25. C. van Os & D. Beltman (2012). 'Kinderrechten in het migratierecht'. In: M. Blaak e.a. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Defence for Children, p. 808.
26. <http://www.geenkindindecel.nl/?ac=Achtergrond>

27. A5/3.2 Vc 2013, voorheen A6/2.7 Vc 2000.
28. Verslag van Algemeen Overleg dd 3 oktober 2013. *Kamerstukken II 2013-14*, 19 637, nr. 1747, p. 35.
29. Brief van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 13 september 2013. *Kamerstukken II 2012/13*, 19 637, nr. 1721, p. 24.
30. Zie voor een verdere toelichting, Amnesty International (2010): *Vreemdelingendetentie: in strijd met mensenrechten, Update van het rapport: The Netherlands: The detention of irregular migrants and asylum-seekers*.
31. HvJ 30 mei 2013, *Arslan*, nr. C-534/11, *JV 2013/248*, m. nt. Conelisse.
32. ABRvS 11 juni 2013, *JV 2013/327*, m. nt. Conelisse.
33. G. Cornelisse, 'Detentie van asielzoekers op Schiphol in EU-rechtelijk perspectief', *A&MR 2013*, nr. 9, p. 440–446.
34. Rb. Den Haag, z.p. Amsterdam 13 oktober 2010, *ECLI:NL:RBSGR:2010:B01314*, *JV 2010/483* m. nt. Conelisse.
35. ABRvS 12 juli 2011, *LJN BR 2118*, *JV 2011/375*, vernietigt Rb. Den Haag, z.p. Haarlem 1 april 2011, *LJN BQ0203* en ABRvS23 mei 2011, *LJN BQ6483*, *JV 2011/310*, vernietigt Rb Den Haag, z.p. Amsterdam 18 november 2010, *LJN B07499*, *JV 2011/57*. In de uitspraken van de rechtbanken hebben rechters geoordeeld dat de grensdetentie op AC Schiphol voor begeleide minderjarigen in strijd was met artikel 5 EVRM. Bij die beroepen werden ook artikel 22 (bijzondere bescherming voor vluchtelingenkinderen) en 37 IVRK (ultimum remedium beginsel) betrokken.
36. Rb. Den Haag, zp. Amsterdam 11 december 2013, *ECLI:NL:RBDHA:2013:16837*, r.o. 8.1 en 8.2.
37. Idem, r.o. 9.2.
38. Verslag van Algemeen Overleg dd 3 oktober 2013. *Kamerstukken II 2013-14*, 19 637, nr. 1747, p. 38.
39. Cijfers van de Belgische Dienst Vreemdelingenzaken: <https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/2011NL.pdf> (pag. 133). https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/2012_NL.pdf (pag. 150).
40. Het Europees Comité voor Sociale Rechten oordeelde dat het opvangbeleid voor asielzoekende kinderen in België onder meer in strijd is met het recht op bescherming en huisvesting uit het Europees Sociaal Handvest. ECSR 23 oktober 2013. *Defence for Children België tegen België*, nr. 69/2011.
41. Cijfers van de website van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers: www.coa.nl.
42. UNHCR en VluchtelingenWerk Nederland, 'Pas nu weet ik: vrijheid is het hoogste goed', Gesloten Verlengde Asielprocedure 2010-2012, p. 7.
43. ABRvS 18 mei 2012, nr. 201003207/1/V3, *JV 2010/256*.

44. Zie noot Cornelisse bij EHRM 24 oktober 2013, *Hossein tegen Griekenland*, nr. 71825/11, JV 2013/398.
45. De kinderen gaan er niet naar school (in strijd met artikel 28 IVRK), er is geen recreatie (in AC Schiphol is er wel een recreatiezaal maar daar staat 1 Playstation; dit is niet in lijn met het recht op recreatie uit artikel 31 IVRK), ze mogen niet naar de interne bibliotheek en om naar de luchtruimte te mogen moet toestemming worden gevraagd van de bewakers. Er is wel speelgoed voor kleine kinderen maar geen of onvoldoende recreatie voor de oudere kinderen. Kinderen mogen wel onder begeleiding naar een buitenruimte, maar dit ervaren ze niet als prettig. Er zijn geen andere kinderen om mee te spelen en ze voelen zich als een 'vis in de kom' doordat er vanaf de cellen op de ruimte gekeken kan worden. Sommige kinderen zijn daarnaast niet gekleed op de kou in Nederland.
46. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 16.
47. *Kamerstukken II* 2007/08, 19 637, nr. 66, Vc 2013 - A5/2.4.
48. Concept regeling Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, internetconsultatieversie gepubliceerd op 21 december 2013, p. 20.
<https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>. De verkondigde beleidswijzing zal waarschijnlijk geënt worden op het nieuwe artikel 59 lid 5 Vw waarin staat dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels gesteld worden over criteria en toepassing van vreemdelingenbewaring bij kwetsbare personen. Opvallend is dat in de Memorie van Toelichting op het Wetsvoorstel hier ook bij artikel 59 Vw niets over gezegd wordt.
49. WBV 2013/27, gepubliceerd in de *Staatscourant* van 30 december 2013, nr. 35897.
50. Council of Europe, 'Report to the Government of the Netherlands on the visit to the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment (CPT)', para. 61. augustus 2012, beschikbaar via:
<http://www.cpt.coe.int/documents/nld/2012-21-inf-eng.pdf>.
51. In het Wetsvoorstel Wet Terugkeer en vreemdelingenbewaring dat 21 december 2013 is opgesteld voor consultatie wordt voorgesteld om het regime te veranderen in een uniform bestuursrechtelijk regime. Memorie van Toelichting, p.4.
<https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>.
52. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 16.
53. In het Wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingen, staat dat onder het 'verblijfsregime' de vreemdelingen minimaal twaalf uur buiten de cel mag verblijven. Artikel 21, lid 2. <https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>. De deur zou om 22.00 uur op slot gaan. Memorie van toelichting, p. 9.
54. ABRvS 23 mei 2012, *ECLI:NL:RVS:2012:BW7074*, r.o. 2.2.4 en 2.2.5.
55. Artikel 3 EVRM: Niemand mag worden onderworpen aan foltering en of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.
56. Artikel 5 lid 1 EVRM: Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure (...)

57. Artikel 8 lid 1 EVRM: Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
58. EHRM 19 januari 2012, *Popov t. Frankrijk*, nrs 39472/07 en 39474/07, JV 212/167, m.nt Battjes.
59. Gerechtshof Den Haag 27 juli 2010, *ECLI:NL:GHSGR:2010:BN2164*, JV 2010/328.
60. Artikel 20 IVRK lid 1: Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege. Lid 2: 2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
61. *Kamerstukken II*, 2011-11, 27 062, nr. 68.
62. Dienst Justitiële Inrichtingen, 'Vreemdelingenbewaring in getal 2008-2012', mei 2013, beschikbaar via: <http://www.dji.nl/Organisatie/Feiten-en-cijfers/>, tabel 4.5.
63. Defence for Children en UNICEF Nederland, *Jaarbericht Kinderrechten 2013*. In deze publicatie is het aantal van 70 alleenstaande minderjarigen opgenomen die in bewaring verbleven. Dit aantal is afkomstig uit cijfers die zijn verstrekt door het Ministerie van Justitie op basis van een WOB-verzoek. Het Jaarbericht Kinderrechten 2013 is beschikbaar via: www.defenceforchildren.nl of www.unicef.nl.
64. Ontwerp toelichting MvT Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, internetconsultatieversie gepubliceerd op 21 december 2013, p. 21. <https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>
65. Amnesty International, *Vreemdelingendetentie in Nederland: mensenrechten als maatstaf*, september 2013, p. 12.
66. *Kamerstukken II* 2010/11, 27062, nr. 68. In paragraaf A5/2.4 van de Vreemdelingencirculaire is over het beleid rond bewaring van alleenstaande minderjarige vreemdelingen vermeld: "Nog meer dan bij volwassenen, wordt bewaring bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen alleen in uiterste gevallen toegepast en voor een zo kort mogelijke duur. Bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen is bewaring alleen gerechtvaardigd als zwaarwegende belangen aanwezig zijn. Van zwaarwegende belangen is uitsluitend sprake in de volgende situaties: De alleenstaande minderjarige vreemdeling is verdacht van of veroordeeld voor een misdrijf; Het vertrek van de alleenstaande minderjarige vreemdeling kan uiterlijk binnen veertien dagen gerealiseerd worden; De alleenstaande minderjarige vreemdeling is eerder met onbekende bestemming vertrokken uit de opvang of heeft zich niet gehouden aan een opgelegde meldplicht of vrijheidsbeperkende maatregel; Aan de alleenstaande minderjarige vreemdeling is de toegang geweigerd tot Nederland. Als door de hulpofficier van justitie wordt getwijfeld aan de minderjarigheid van de vreemdeling, is vrijheidsontneming aan de orde tot de minderjarigheid is vastgesteld door de IND.
67. Als er sprake is van één van de contraindicaties geldt de maximumduur van veertien dagen niet. Zie bijvoorbeeld. ABRvS 27 juni 2013, nr. 201303374/1/V3, JV 2013/308.

68. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 16.
69. Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, internetconsultatieversie gepubliceerd op 21 december 2013, p. 22. <https://www.internetconsultatie.nl/vreemdelingenbewaring>
70. Het opleggen van een meldplicht bij de Vreemdelingenpolitie in combinatie met facilitering bij terugkeer door de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) aan vertrekplichtige vreemdelingen die opvang/verblijf hebben bij betrouwbaar te achten particulieren of instanties. 2. Het opleggen van een vrijheidsbeperkende maatregel in een vrijheidsbeperkende locatie voor ex-alleenstaande minderjarige vreemdelingen die op het moment van beëindigen van het Project Perspectief daar in behandeling waren. Het project Perspectief begeleidde alleenstaande minderjarige asielzoekers bij het verkrijgen van een verblijfsvergunning of de terugkeer naar het land van herkomst om te voorkomen dat ze in Nederland in de illegaliteit terecht kwamen. 3. Het onderzoeken van een door of namens de vertrekplichtige vreemdeling vooraf te betalen borgsom, die wordt geretourneerd als het grondgebied van de Europese Unie aantoonbaar verlaten is. 4. Het mede financieren van terugkeerprojecten van non-gouvernementele organisaties en stichtingen, die lokaal gesteund worden door gemeenten en/of kerkelijke instanties.
71. *Kamerstukken II* 2011/12, 19637 nr. 1483.
72. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721., p. 10.
73. *Kamerstukken II*, 2012/13, nr. 1126. Antwoord van Staatssecretaris Teeven (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 21 februari 2013). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2012/13, nr. 1126.
74. Artikel 9 van het IVRK en artikel 8 EVRM.
75. Artikel 2 jo artikel 28 jo artikel 6, lid 2 IVRK en uitspraak EHRM 13 december 2005 (55762/00 inz. Protocol 1, artikel 2 EVRM).
76. Artikel 2 jo artikel 24 IVRK.
77. Artikel 2 jo artikel 31 IVRK.
78. Symposium vreemdelingendetentie anno 2013, Amnesty International, 17 juni 2013.
79. Het IDC Handbook is beschikbaar via: <http://idcoalition.org/cap/handbook/>.
80. Zie hiervoor het rapport 'Vreemdelingendetentie in Nederland: het moet en het kan anders', alternatieven voor vreemdelingendetentie, oktober 2011.
81. *Kamerstukken II*, 2012/13, 19637, nr. 1721, p. 11.
82. Zie hiervoor: <http://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/sweden/introduction.html>
83. Ter vergelijking in Zweden bedroeg het aantal asielzoekers in 2010 31.819, terwijl in Nederland datzelfde jaar 13.300 mensen asiel aanvroegen.

84. Amnesty International, 'Vreemdelingendetentie in Nederland: Het moet en kan anders', oktober 2011, p. 32.
85. Cijfers van de Belgische Dienst Vreemdelingenzaken: <https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/2011NL.pdf> (pag. 133). https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Documents/2012_NL.pdf (pag. 150).
86. Rb. Den Haag, zp. Amsterdam 11 december 2013, *ECLI:NL:RBDHA:2013:16837*.

Colofon

Een uitgave van de Coalitie Geen Kind in de Cel.

De Coalitie Geen Kind in de Cel bestaat uit: Amnesty International, Defence for Children, Stichting INLIA, Kerk in Actie, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Stichting LOS, UNICEF Nederland en VluchtelingenWerk Nederland.

Samenstelling

Martine Goeman & Carla van Os

Interviews

Martine Goeman, Jurriaan de Jong, Carla van Os, Martin Vegter, Jorg Werner, Daniëlle Willemsen (Defence for Children)

Redactie

Ayaan Abukar (VluchtelingenWerk Nederland), Annemarie Busser en Christian Mommers (Amnesty International), Rian Ederveen (Stichting LOS), Sabine de Jong en Karin Kloosterboer (UNICEF Nederland), Tessa Smets (Stichting Kinderpostzegels Nederland), John van Tilborg (INLIA), Geesje Werkman (Kerk in Actie).

Tekeningen

Geïnterviewde kinderen

Pictogrammen (binnenzijde omslag)

The Noun Project: Trammie Anderson, Nathan Driskell, Nathalie Doud, William J. Salvador, Oleg Fominyh, Jose Luis Algara, Luis Prado, OCHA Visual Information Unit, Aartiraghu, Venkatesh Aiyulu, Juan Pablo Bravo, Iconathon, Diego Naive, Pipe Rosas, Michael Rowe, Inn Style, Nacho Ravelo, TNS, Marie Ringear, José Manuel, Dave Tappy.

Cover

Detentiecentrum Rotterdam, Hollandse Hoogte, Joost van den Broek

Ontwerp

Designink.nl, Den Haag

Druk

Stenco Grafimedia, Diemen.

Oplage 500

Contact info@defenceforchildren.nl

© Coalitie Geen Kind in de Cel. Januari 2014

Deze publicatie is te downloaden van www.geenkindindeccl.nl

Deze publicatie kwam tot stand dankzij de financiële bijdrage van:
Stichting Kinderpostzegels Nederland.

Finish

Surveillance

Aftellen

Prikkeldraad

Vingerafdruk

Sleutels

Foto

Politie

Handboeien

Start

*Toen we eruit waren, hebben mijn zusje en ik veel gevangenisje gespeeld.
Dan sloten we elkaar op en dan zeiden we 'je mag er nooit meer uit'.*

Jongen, twaalf jaar, zat vier jaar geleden tien dagen in vreemdelingenbewaring
met zijn ouders en zusje van toen zes jaar.
